Quæ res benè vortat!

EXERCITATIO JURIDICA

De

Jure Collectandi,

A qvibus, qvibusve perſonis & rebus imponi Collectæ debeant.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Quam

Conſenſu Magnifici JCtorum Ordinis,

Sub PRÆSIDIO

VIRI Magnifici, Nobiliſsimi, Ampliſsimi atq; Excellentiſsimi

DN. CASPARIS ZIEGLERI,

JCti & Anteceſſoris in hac alma meritisſimi, Potentisſimi Elector. Sax. Conſiliarii, Facultatis Juridicæ Ordinarii & Senioris, Curiæ Electoralis, Conſiſtorii Eccleſiaſtici, & Scabinatûs Aſſeſſoris gravisſimi,

Patroni atq; Promotoris ſui æternùm colendi

publicæ disqviſitioni ſubjicit

GODOFREDUS Wildvogel/Hall. Saxo.

In Auditorio JCtorum, d. 7. Septembr. horis antemerid.

WITTENBERGÆ,

Typis DANIELIS Schmatz/Acad. Typogr.

ANNO clↄ Iↄc LXXII.

Auxiliante Deo.

DE tributis & collectis, deq; jure, qvo Principi circa eas competit, dum ſolliciti ſumus, non eſt, ut prolixi ſimus in ex[illegible]nandâ differentiâ, qvam nonnulli inter tributa & collectas faciunt. Si enim verum eſt, tributa eſſe onera merè realia h.e. impoſita rebus tantùm, collectas verò imponi perſonis pro rebus, uti poſt alios putat Alvarus Valaſcus *de Jur. Emphyt. q. 17. n. 8.* eumq; ſecutus Caſpar Manzius *Deciſ. 21. n. 8.* it. Anton. Perez. *Cod. de indict. n. 7.* cur tributum capitis dixit Paulus *in l. fin. ff. de cenſ.* Non ignoro, capita etiam pro pabulis jumentorum dicta Ammiano Marcellino *lib. 22.* & tributum, qvod pro modo agrorum ſolutum fuit, capitationem dictam tùm Salviano Maſſilienſi *lib. 5. de gubern. DEI*, tùm aliis etiam bonis autoribus, & qvam plurimis in jure noſtro textibus, uti uberrimè exponit Jacobus Gothofr. *in paratitl. & ad l. 2. C. Theodoſ. de cenſ.* At verò in dicto Pauli loco tributum capitis tributo ſoli opponitur, certisſimo argumento, in tributo capitis ibi loci nullam fuiſſe conſiderationem poſſesſionum. Qvod ſi porrò regeras, per tributum capitis in allegato Pauli loco intelligi poſſe tributum, qvod pro ſervis, & aliis moventibus dari oportuit, qvomodo & Scævola tributum non pro prædiis tantùm, ſed etiam pro moventibus deberi & reddi dixit in *l. 32. §. fin. ff. de uſu & uſufr. leg.* & hinc conficere velis, tributum adhuc non Perſonis, ſed rebus imponi, probandum erit prius, non aliis qvàm ſervis & jumentis tributum capitis impoſitum fuiſſe. At verò alios etiam in cenſum relatos & capitis tributo oneratos fuiſſe pleni ſunt hiſtoricorum libri, & haud obſcurè oſtendit textus in *l. 3. ff. de cenſib.* & ſimilis *l. 10. C. de agric. & cenſit.* Sanè tributum à Romanis plenâ & liberali manu collatum fuiſſe eo jam tùm tempore, qvo nondum

dum tributum agris & colonis imponi cœpit, patet ex Livii *lib. 4. ſub fin.* Et qvi poſſeſſionem non habent, nihilominus omnibus patrimonii intributionibus fungi jubentur *l. 22. in fin. ff. ad municipal.* Conf. Lipſius *in Taciti lib. 1. annal. p. m. 49.*

II. Sed hæc ad pleniorem tractationem aliis diſcutienda relinqvo. Neq; igitur de vocabulis contributionis, intributionis, indictionis & ejusmodi aliis multum erimus ſolliciti, præſertim cum promiſcuè ſæpè uſurpentur, & plerumq; generali collectæ nomine veniant, vocabulo in jure civili qvidem parum freqventato, Ciceroni tamen *lib. 2. de Orat.* pro Symbolâ convivarum, qvæ & ἔρανος dicitur, recepto. Cumq; nobis animus ſit, de omni iſto, qvod Reip. conſervandæ cauſa in commune conferendum eſt, agere, non opus eſt, ut in vocabulis enodandis defatigemur, præſertim poſtqvam freqventia rerum & uſus qvotidianus vocabula in promiſcuos ſignificatus traxit, & ad multiplicem varietatem toties indicti tributi vix nomina ſufficiunt. Ut jam taceam λεπτολογήματα & ſubtiles verborum differentias â JCtis ſæpè negligi & prudenter omitti. Vid. Joh. Gœdd. *ad l. 58. ff de V. S. n. 3. 4. 5.* Nec igitur vitio nobis vertendum erit, qvod hîc manum abſtineamus, & rebus intenti vocabulorum minus curioſi exiſtamus cenſores. Res ea aliis curæ erit. Nobis aliæ, qvibus nunc occupamur.

III. Evitabimus autem & hoc, ne cum Chronologis aliqva nobis contentio oriatur, inter qvos de indictionum origine multa & intricata eſt controverſia. Utq; in tantâ incertitudine certum aliqvid aſſerere liceat, pleriq; duplices indictiones faciunt, qvarum aliæ ab Octaviano Auguſto, aliæ â Conſtantino originem habeant. Sic enim & Alexandrinum Chronicon initium indictionum ad Conſulatum Lepidi & Planci refert, & ex Græcis nonnulli Auguſto id tribuunt. Ex qvo anſam capit Wilhelmus Langius *lib. 1. de ann. Chriſt. c. 8.* novam ſuam conjecturam proponendi, qvâ putat, Cyclum indictionum Adrianum Imp. habuiſſe autorem. Communis autem ſententia eſt, cœpiſſe indictionum calculum ab anno Chriſti nati CCCXII. menſe Septembri. Sed uti dixi, incerta hîc omnia. *Qvi ſic ſentiunt*, inqvit Dionyſius Petavius *in ration. temp. l. 6. c. 1. in fin. divinare eos arbitror, non certum dicere. - - Unde porrò indictionis vox manaverit, qvæq; ſit ei ſubjecta notio, non magis perſpicuum*

eſt

eſt hactenus. Illud inter doctos convenit, indictionis nihil aliud eſſe, quam præſtationes, & tributa, quorum canon i.e. modus quotannis indicebatur. Sed cur ſpacio XV. annorum, quot orbis indictionum colligit, finiri placuerit, & quâ de causâ, quove tempore primùm id uſurpari cœperit, cum multa multorum conjectura ſint, nulla ſatis probabilis affertur, &c. Ἐπέχειν itaq; cum ſecum conſtituit ſummus hujus ſeculi Chronologus, fruſtra nos laborabimus in tali negocio, qvod ipſi ἔργον fuit, nobis πάρεργον. Sic etiam Jacobus Gothofredus abſtinuit, ne temerè qvid ſtatueret, & hoc tantùm notavit, antiqviſſimam indictionum mentionem in Codice Theodoſiano, extare in *l.2. de legat. & decret.* alteram tamen adhuc antiqviorem ſedecim annis hanc antevertere & reperiri in conciliabulo Antiocheno apud Athanaſium *lib. de Synod.* cujus ope indictionum memoria ad annum CCCXXVII. retrò trahi poſſit.

IV. Illud certum eſt, indictiones in Codice Juſtiniani nihil aliud eſſe qvàm tributorum indicationes. Qvas qvidem ſingulis qvindecim annis iteratas & repetitas fuiſſe probabile eſt. Iſtos autem qvindecim annos in tria luſtra diviſos fuiſſe, & ſingulis luſtris certam tributorum ſpeciem inferri debuiſſe, & primo qvidem luſtro aurum, altero argentum, tertio æs, uti nonnulli volunt, commentitium eſſe dicit Didacus Covarruvias *l. reſolut. 12. n. 5.* Et ipſi inter ſe variant autores, dum alii primo luſtro aurum, alii ferrum illatum fuiſſe ſcribunt. Hodiè retinemus adhuc nomen indictionis, non in ſignificando qvidem tributo, ſed in ſignificando tempore qvindecim annorum. Sig. Scaccia *de Judic. lib. 2. c. 11. n. 1231.* Atq; id qvidem ut in inſtrumentis conficiendis à Notariis religiosè obſervetur, ſpeciali conſtitutione edixit Imp. Juſtinianus, qvæ extat *Novell. 47.*

V. In causâ tributorum nervos Reip. conſiſtere, & de eo nemini dubium eſſe dixit Ulpianus *l. 1. §. 20. ff. de qvæſtion.* Enucleatè magis Tacitus *lib. 4. hiſtor. Nec qvies gentium*, inqvit, *ſine armis, neq; arma ſine ſtipendiis, neq; ſtipendia, ſine tributis haberi qveunt.* Et hinc non malè tributa patrimonium imperii dicuntur Floro *l. 3. c. 13.* ornamenta pacis ac belli ſubſidia, Ciceroni *orat. pro L. Manil.* ſubſtantiæ provinciarum, Salomoni *Eccleſ. II, 8.* Et eſt eorum tanta neceſſitas, ut diſſolutio imperii ſubſeqvatur, ſi fructus, qvibus Reſp. ſuſtinetur,

 dimi-

diminuantur, notante Tacito *l. 13. annal. Impoſſibile eſt*, inqvit Juſtinianus Imperator, *ut ſacris tributis non illatis alioqvi Reſp. conſervetur. Militares namq; copiæ aſſignato ſibi ſalario inde percepto, hoſtibus reſiſtunt, & collatores à barbarorum incurſionibus & truculentia vindicant, deniq; agros atq; civitates à latronum alioq; modo incompoſitam vitam ſectantium vi & irruptionibus, agendis excubiis defendunt: ex illis etiam reliqvæ cohortes ea qvæ ipſis attributa ſunt, accipiunt: muri atq; civitates indidem inſtaurantur: publicarum balnearum hinc calefactiones procedunt: poſtremo ſpectacula, aliaq; omnia, qvæ ad delectationem ſubditorum inventa ſunt, ex iisdem curantur: ut qvæ ab illis contribuuntur, partim in ipſos, partim propter ipſos inſumantur & impendantur. &c. Novell. 149. cap. 2.* Scilicet paci æqvè atqve bello faciunt contributiones, & armis ceſſantibus pacis hoc videtur eſſe onus, ut non ſentiantur ejus commoda, niſi ex publico & cōmuni ærario promoveantur. Balneis & ſpectaculis deditus erat populus Romanus & in utrisq; in immodicum modum luxuriabat exuberabatq;, uti de balneis qvaſi in compendio oſtendit Alexand. ab Alexandr. *gen. dier. l. 4. c. 20.* Gvid. Panciroll. *rer. mem. l. 1. tit. de therm.* ibiq; H. Salmuth. de ſpectaculis Fr. Juret. *in miſcell. ad Symmach. l. 2 ep. 49.* & *lib. 10. ep. 4.* Jacob. Rævard. *conjectan. lib 1. cap. 3.* Fr. de Amaya *ad l. un. C. de venat. ferar. n. 41.* Balnea talia & ſpectacula, cùm efficacisſimum regnandi & pacem conſervandi inſtrumentum continerent, ex publico ærario ſe exhibere conteſtatur Juſtinianus, haud ignarus, non aliis ſtudiis qvietem publicam populo commendari poſſe. Vid. Forſtner. *ad Corn. Tacit. p. m. 83.* Neq; in his tamen ſolis ſubſiſtunt tributa, ſed ad ipſorum etiam principum honeſtam ſuſtentationem reqviruntur, Roland. à Valle *Conſil. 1. n. 51. vol. 2.* Et plurima ſæpè occurrunt alia, qvibus expediendis ærario opus eſt, ex facultatibus & collectis civium conſtituto. De qvibus infra dicendi locus erit commodior.

VI. Sed neqve Eccleſia collectis & contributionibus carere poteſt, ſi qvidem charitatis officia negligi non debeant. Et jam inde à primis Apoſtolorum temporibus collationes ejusmodi factas fuiſſe, patet ex *1. Cor. XVI, 1. ſeq.* tùm & ex *Actor. IV, 35.* cùm & ipſi Apoſtoli atq; Diſcipuli inde ſua acciperent alimenta, & præſtarent aliis, qvibus præſens neceſſitas erogare & dare imperabat.

Cumq;

Cumq; ea res maximum indigentibus eſſet ſubſidium, & his ex lege naturali atq; Chriſtianâ ſubvenire oporteat, perpetuus hic ritus obtinuit in Eccleſiâ, ut diebus ſaltem Dominicis ex liberalitate qvisq; ſuâ conferret, qvod in uſus iſtos verti poſſet. Uſus iſtos & contribuendi rationem ſuo ſeculo optimè exponit, & adverſus Gentilium inculpationes defendit Tertullianus *apolog. cap. 39.* dum inqvit: *Etiam, ſi qvod arca genus eſt, non de oneraria ſummâ qvaſi redemptæ religionis congregatur. Modicam unusqvisq; ſtipem menſtruâ die, vel cum velit, & ſi modo velit, & ſi modo poſſit, apponit. Nam nemo compellitur, ſed ſponte confert. Hæc qvaſi depoſita pietatis ſunt. Nam inde non epulis, nec potaculis nec ingratiis voratrinis diſpenſatur, ſed egenis alendis, humandisq;, & pueris, ac puellis re, ac parentibus deſtitutis, jamq; domeſticis Senibus. Item naufragis, & ſi qvi in metallis, & ſi qvi in Inſulis, vel in cuſtodiis duntaxat ex causâ Dei ſectæ alumni confeſſionis ſuæ fiunt, &c.* Ante eum Juſtinus Martyr *apolog. 2.* ſimiles planè refert uſus: *Præpoſitus*, inqvit, *inde opitulatur pupillis, viduis & his, qvi propter morbum vel aliam cauſam egent, qviq; in vinculis ſunt, & peregrè advenientibus hoſpitibus, & ut ſimpliciter dicam, omnium in egeſtate verſantium Curator eſt.*

VII. Specialiter qvandoq; vel ad ædificationem & refectionem, vel ad ornatum ædium ſacrarum & olim collatæ fuerunt ſtipes, & adhuc conferuntur. Qvandoq; etiam, ut pacem & ſecuritatem religioni impetrarent, cùm aliter placari ira Tyrannorum non poſſet, ſacram hanc pecuniam ex communi ærario Eccleſiaſtico impendebant, uti ex Origenis & Tertulliani ſcriptis eleganter oſtendit Nicolaus le Maiſtre *de bon. Eccleſ. lib. 1. cap. 17.* Præcipuus autem ærarii Eccleſiaſtici finis erat, ut miniſtri Eccleſiæ, pauperes, viduæ, peregrini & alii, qvibus ex charitate ſubvenire oportebat, ſua inde acciperent alimenta. Atq; in hanc rem ſuas qvandoq; exacuebant homilias ad populum Eccleſiæ Doctores, præſertim in diebus feſtis, qvod iniqvum videretur, exultantibus aliis alios fame & miſeriâ conſumi: Inter ſermones Ambroſii *tom. III. op.* ſermo decimus qvartus de natali Domini agit, atq; ille etiam inter ſermones Maximi Taurinenſis habetur, ut incertum ſit, utrum Ambroſio an verò Maximo tribui debeat. Cujuscunq; ſit, hæc in eo legitur admonitio: *Igitur, Fratres, ſuſcepturi Natalem Domini, ab omni nos delictorum fece purgemus, repleamus*

mus theſauros ejus diverſorum munerum donis, ut in die ſancta ſit, unde peregrini accipiant, reficiantur viduæ, pauperes veſtiantur. Nam qvale erit ſive in unâ eademq; domo inter ſervulos unius domini, alter exultet in holoſericis, alter conſumatur in pannis, alius æſtuet cibo, alius famem frigusq; ſuſtineat, ille eructet heſternam indigeſtionis crapulam, hic heſternam jejunii inediam non reſolvat, &c. Conf. Dorſch. *in pentadec. diſſ. 8. n. 36.*

VIII. De his tamen collectis, qvæ ad eleemoſynas pertinent, & ex Chriſtiânâ charitate debentur, atq; cujusq; conſcientiæ relinqvuntur, plura hîc dicere ſuperſedemus. Ex altiore enim doctrinâ habemus, eleemoſynas tales fieri debere ex fide, ex charitate, non ſpe retributionis, non per oſtentationem & aucupio gloriolæ, non parcè aut malignè, non ex triſtitiâ aut neceſſitate, non ex alieno aut rapinâ, uti hæc reqviſita explicat Chemnitius Loc. de paupertate. Taliter verò ut fiant & erogentur eleemoſynæ, imperare princeps non poteſt; qvod iſtæ qvalitates imperium civile non admittant, ſed ex directorio conſcientiæ & regimine fidei Chriſtianæ veniant. Qvia verò actûs externi, ex qvibus ſalus publica & cujusq; privata conſervatur, imperari â majeſtate poſſunt, neq; in his qvidem, qvæ ad pauperum curam ſpectant, otioſa debet eſſe poteſtas principis, ſaltem ut neceſſitati proſpiciatur. Et proinde rectè defendit Franzkius *lib. 2. reſolut. 7.* & Franc. de Amaya *ad l. un, C. ut nem. lic. in empt. n. 17.* non poſſe tantùm, ſed in conſcientiâ etiam teneri Chriſtianum magiſtratum ditiores ad ſublevationem extremè afflictorum compellere, & in illum finem certas collectas imperare, non attento, qvod collecta tali modo imperata & qvaſi extorta vera eleemoſyna non ſit, talis ſcil. qvalem reqvirat DEUS, ut ſponte detur & ex charitate Chriſtianâ proficiſcatur. Sed de his plura nunc dicere nihil attinet.

IX. Ad Remp. ejusq; ſalutem flectenda nobis eſt conſideratio, qvandoqvidem nec regalia aliter, qvam in reſpectu ad Rempublicam competunt. Atq; ſic definio collationem, ſive collectam, aut tributum, qvod ſit munus reale, qvod pecuniâ vel fructibus aut rebus ipſis præſtatur ad Reip. utilitatem. Ex qvo fluit, jus collectandi eſſe jus indicendi & imperandi talem collectam. Dixi, eſſe munus reale, ut diſtingvatur â muneribus perſonalibus, qvæ animi proviſione & corporalis laboris intentione ſine aliqvo gerentis detrimento aut ſum-

ptu

ptu perpetrantur, cùm realia ſumptibus patrimonii & damnis admi-
niſtrantis expediantur *l. 1. § 3. l. 18. §. 1. & 18. ff. de munerib.* Vid. Gail.
l. 2. obſ. 52. n. 3. ſeq. Atq; ſic reale munus eſſe dico etiam eam collatio-
nem, qvæ fit juxta numerum capitum, ſecus atq; faciunt alii, qvi ca-
pitationem ad onera perſonalia referunt, ideò, qvod perſonæ impo-
natur, non attendentes, perſonam tantùm ut ſubjectum intervenire,
nullam autem vel ſollicitudinem vel vigilantiam aut corporis labo-
rem præſtare, qvod tamen ſecundum veteres JCtos præcipuum γνώ-
ρισμα eſt muneris perſonalis. Id neceſſe non eſt, ut muneris vocabu-
lum prolixè explicem. Sufficit noſſe, munus propriè eſſe, qvod ne-
ceſſariò obimus lege, more, imperiove ejus, qvi jubendi habet po-
teſtatem, ex *l. 214. ff de V. S.*

X. Dividuntur collectæ in ordinarias & extraordinarias. Illæ
canonicæ qvandoq; dicuntur *l. 5. Cod. de SS. Eccleſ. l. 1. C. de indict.*
hæ, ſuperindictiones *l. 1. C. de privil. dom. Aug. lib. XI.* & collationes
ex improviſo indictæ *l. 8. §. 3. ff. de vacat. mun.* qvas ſcil. adventitiæ
neceſſitatis ſarcina repentina poſcit, *d. l. 5. C. de SS. Eccleſ.* Illæ per-
petuam cauſam habent, & ex lege fiunt, *d. l. 8.* aut ex SCtis aut con-
ſtitutionibus Principum *l. un. C. eod.* aut ex antiqvâ ſolennitate *l. un.
C. de privileg. corporat. lib. XI.* & duplicis ſunt generis, aliæ ſtatæ &
annuæ, aliæ temporariæ, qvæ etſi in hoc differant à prioribus, qvod
tàm fixas non habeant periodos, & caſibus emergentibus præſtandæ
ſint, perpetuam tamen cauſam adhuc habere intelliguntur. Et hinc
licet non fiant aſſiduè, perpetua tamen ſunt, cùm ad perpetuitatem
ſufficiat, habere cauſam actu vel potentiâ perpetuam. Prioris gene-
ris exempla ſunt in noſtris his provinciis Steuer/ Schoß/ &c. Poſte-
rioris, refectio viarum, reparatio pontium, reparatio munimento-
rum &c Nec enim ſingulis annis aut viæ refici, aut pontes reparari de-
bent, hactenùs tamen perpetuæ manent ejusmodi collationes, qvate-
nus præſtari debent, qvoties opus fuerit, cùm cauſa reparationis ex
qvotidiano attritu & uſu ſemper præſtò ſit. Extraordinariæ verò col-
lationes cauſam talem nullam habent, ſed ex improviſo obtingente
caſu indicuntur, ut ſunt e. g. contributiones bellicæ, it. ſi filia prin-
cipis elocanda fuerit, ſi redimendi ſint captivi. &c. Conf. Limnæ. jur.
publ. *l. 4. c. 7. n. 60.*

XI. Oppidò autem notandum eſt, extraordinarias collectas ſæ-
pè in ordinarias degenerare, idq; olim qvandoq; ipſos Principes di-
ſertè

certè conſtituiſſe. Sic enim Honorius Imp. voluit, ut ſuperindictum non extraordinarium amplius, ſed canonicum nomen acciperet, ne privilegia exemptionis, qvibus nonnulli in extraordinariis gaudebant, obverti deinceps poſſent *l.1.C.de indict.* Qvæ tamen conſtitutio cùm de ſpeciali qvodam ſuperinducto loqvatur, ad omne extraordinariũ munꝰ extendenda non eſt, neq; ex eâ inferri poteſt, qvod omne extraordinarium factum ſit ordinarium. Limnæ. *jur.publ.l.4.c.7.n.59.* Fieri ſic etiam poteſt, ut propter diuturnam præſtationem non amplius extraordinariæ videantur, qvæ cauſam extraordinariam ab initio habuerunt, utq; deinceps propter continuatas exactiones inter ordinarias referantur. Klock. *de contrib. cap.7.n.118.* Gail. *lib.2. obſ.53.n.8.* Tilemann. de Benign. *deciſ. Cam. Syntagm.2. deciſ.1.vot.5.num.10.* Plura de differentiis ordinariorum & extraordinariorum munerum non addam, nec neceſſe eſt, ut varias Doctorum hîc referã ſententias, de qvibus videri poſſunt Petrus Heigius *part.1.qvæſt.17. num.30, ſeqq.* Dn. Tabor. *de jur. metat. part.3. ſect.2. cap.4. art.6.n.5.6. pag.289.* Potius nunc eſt, ut videamus, qvibus jus indicendi utraſq; collectas, ordinarias & extraordinarias competat.

XII. Præſupponimus autem, agere nos de jure collectandi, ut eſt regale, ſive uti inter partes majeſtatis poteſtativas refertur. Qvod ipſum oſtendit, non competere alii, niſi Principi, principis vocabulo ſumpto pro eo, qvi ſummam in Rep. tenet majeſtatem. Fr. de Amaya *ad l.3.C. de annon. & trib. n.5. ſeq.* Sunt enim hæc inter ſe convertibilia, eſſe principem, & habere regalia; cùm regalia ſine majeſtatis titulo conſiſtere non poſſint, neq; è contrario dignitas regalis ſine juribus regalibus. Ex qvo porrò infero, jus collectandi, ſicubi inferiori competat, pro regali non eſſe habendum, ſed in alium planè cenſum venire, aliamq; formam acqvirere. Ant. Perez. *ad Cod. de annon. & trib. num.6.* Repetenda hîc ſunt ea, qvæ dixi *exercitat.2.de jur.maj.n.18.*

XIII. Cæterùm ut Principi id jus vindicemus, vel unica hæc ratio ſvadet, ne, ſi id non habeat, ſubditorum bona expilentur, & libidini cujuſq; ſine imperio imperantis obnoxia ſint. Qvod ſi non ſine autoritate collationes fieri debere fateris, fatearis & hoc, Principis autoritatem in hoc negotio eſſe debere præcipuam, & præter eum potiori jure tales collectas imperare neminem. Hinc eſt, qvod Conſtantinus Imp. indicendi poteſtatem omnibus judicibus interdixerit, *l.8.C. de excuſat. mun.* & Valentinianus nec præfectis qvidem præto-

rio,

rio, ad qvos tamen rei tributariæ ſollicitudo pertinebat, eam permiſerit, *l. un. C. de ſuperindict.* ſed ſibi ſoli uterq; reſervaverit. Nec fruſtra igitur Apollinaris Sidonius de Seronato Arverniæ peſte *lib. 2. Epiſt. 1.* verba faciens, eum deſcribit, ut principis jura uſurpantem. *Indicit*, inqvit, *ut Dominus, exigit ut Tyrannus*, & poſt: *nova tributa perqvirit*. Qvo loci Domini vocabulum Regem aut Principem denotat, uti eruditisſimè ad verba iſta obſervat doctiſſimus Savaro. Voluitq; Sidonius innuere, Seronatum id agere, qvod Principi competit, qvodq; à nemine qvàm à Principe fieri poteſt, aut debet.

XIV. Facere igitur non poſſum cum illis, qvi collectas indicendi poteſtatem ad jurisdictionem referunt, uti ſtatuit Petrus Friderus *de mandat. lib. 2. c. 45. num. 5.* Knipſchild. *de civ. Imp. l. 2. c. 17. n. 15.* multo minus cum iis, qvi ad merum imperium referunt. Rectiꝰ ſentiunt Johannes Köppen *deciſ. 32. n. 8.* Rutger. Ruland. *de cõmiſſar. lib. 2. c. 6. n. 1. ſeq.* & alii. Jurisdictio, enim, merum, & mixtum imperium ſunt vocabula ad magiſtratûs officium pertinentia, nõ ad ſummum imperium. Uti igitur magiſtratui non competit poteſtas indicendi collectas, ſic neq; ad jurisdictionem aut merum imperium ea referri poteſt. Et multum inter ſe differunt poteſtas indicendi, & poteſtas exigendi tributum. Illa ſoli principi competit, hæc etiam magiſtratui, qvi miniſterialem Principi confert operam, & collationes indictas vi jurisdictionis ſibi competentis exigit. Nec, ſi magiſtratus onera imperata inter cives ita diſtribuit, ut juſta inter eos ſervetur proportio, conficere inde poteris, poteſtatem etiam imperandi talia onera ei competere.

XV. Non nego tamen, civitatem qvandoq; ad eum venire ſtatum, ut collectâ opus ſit, nec tamen Principis eam decernentis exſpectari poſſit imperium. Et tùm puto, ad magiſtratûs curam hoc pertinere, ut & imperet & exigat. Ecce enim obſidione ſi cinctum fuerit oppidum ab hoſtibus, Principe alibi conſiſtente, ſine dubio Magiſtratus tùm ſuccedit in locum Principis, ejusq; officium ſubire tantiſper cogitur, qvoad obſidio durat; nec propterea in crimen majeſtatis incidit, in qvod incideret, ſi talis nulla urgeret neceſſitas. Qvocirca ſi tùm collectâ opus fuerit, qvis neget, magiſtratui competere poteſtatem indicendi? cùm & alia majora hoc caſu competant, qvæ majeſtatem propius attingunt. Ut autem ab alio id fiat,

qvàm à magiſtratu, nec civilis nec naturalis ratio ſvadet, præſertim cùm magiſtratus à Principe in partem curarum publicarum adſcitus fuerit, ut proinde qvicqvid à Magiſtratu tùm geritur aut agitur, ex præſumtâ Principis voluntate geſtum aut actum eſſe cenſeatur. Conf. H. Roſenthal *de feud. cap. 5. concluſ. 74. n. 6.*

XVI. Extra hunc caſum neceſſitatis difficile erit Magiſtratuî ſine conceſſione Principis qvicqvam tale tribuere. Ægid. Thomat. *de collect. in pr. num. 8.* Petr. de Ubaldis *de collect. n. 4.* Intelligo autem indictionem, qvæ fit cum imperio. Atq; hinc removeo collectas omnes conventionales qvæ vel à magiſtratu & ſubditis, vel à ſubditis inter ſe qvandoq; etiam à vicinis tantùm, aut Collegis per modum conventionis decernuntur, ſive ex cauſa neceſſariâ, ſive voluntaria. Weſenb. *Conſil. 45. n. 10.* Henning Gœden *Conſil. 2. n. 8.* Anton. Perez. *Cod. de indict. n. 11.* Nec enim neceſſe eſt, ut propter communem puteum, fontem, rivum, aggerum conſtructionem, ſepta ædificanda reficiendavé Principis juſſus expectetur, cùm utiq; onus qviſq; ſibi imponere poſſit modo qvo lubet. Leonh. Leſſius *de juſt. & jur. lib. 2. c. 33. dub. 2. n. 15.* nec Principis hîc qvicqvam intereſt, nec verendum ſit, ne aliqvod inde Reip. extet periculum. Qvâ ratione non nego turrium & murorum conſtructionem in oppidis cum præſcitu Principis, & in eam rem collectiones cum ejus permiſſu fieri debere. Vid. qvæ diximus *Exercit. de jure formlit. n. 6. ſeq.*

XVII. Sed & in iis, qvæ ex conventione promittuntur, collationibus, aliqva reperitur diverſitas. Si enim ex causâ non neceſſariâ tales fieri debent, nego obligari eos, qvi non conſenſerunt, ut maximè major pars ita convenerit & pactum iſtiusmodi inierit. Ratio eſt, qvia qvod omnes tangit ut ſingulos, ab omnibus approbari debet, *l. ult. C. de auct. præſt.* Ant. Fab. *Cod. lib. 9. tit. 29. def. 18.* Qvod ſi verò cauſa neceſſaria ſubeſt, obligantur etiam illi, qvi non conſenſerunt, qvia tùm cauſa non videtur ad omnes pertinere ut ſingulos, ſed ad omnes ut univerſos. Ita e. g. ſi agatur de ponte vel puteo extruendo ad privatorum commodum, ab omnibus negocium iſtud approbari debet, ſi qvidem omnes eâdem obligatione adſtringi debeant. At ſi agatur de ponte vel puteo extruendo pro bono publico, majoris partis conſenſum ſufficere, rectè concludit Johannes Baptiſta Coſta *de fact. ſcient. & ignor. inſpect. 30. n. 11.* Balth. Conr. Zahn. *de*

munitig.

municip. cap. 63. n. 12. Anton. Perez *Cod. de indict. n. 16.* Et hoc caſu à præſtatione collectæ liberari poterit nemo, etſi paratus ſit renunciare uſibus & commoditatibus rei communis, ut idem ſtatuit Coſta *de rat. rata quæſt. 27. n. 8.* Ægid. Thomat. *de collect. §. retentis. n. 17.* Qvod tamen admodum durum videtur.

XVIII. Ex dictis patet, collectas jure imperii impoſitas & longo tempore ſolutas argumentum facere, locum iſtum pertinere ad territorium indicentis. Pone, litigium eſſe inter vicinos principes de finibus, & alteri per totum territorium certam collationis ſpeciem, qvam ſteuram vocant, ſolvi, alteri talem non ſolvi; ſicubi ille probaverit, ex loco controverſo ſteuras per aliqvot annos ſalutas fuiſſe, haud fruſtra inde colligere licebit, locum iſtum ad territorium ejus pertinere. Vid. Andr. Knichen *de territor. cap. 3. num. 322. ſeqq.* Mart. Mager. à Schönberg *de advocat. arm. cap. 10. n. 181. ſeqq.* Knipſchild. *de civit. Imp. l. 2. c. 17. n. 11. ſeq.* Collectæ enim non imponi nec exigi poſſunt, niſi à principe jura ſuperioritatis & territorii exercente. Et qvanqvam indici tales de facto forte posſint in alieno territorio, id tamen non præſumitur, cùm nec tàm prompti ſint contribuentes, ut onera ab alio ſibi impoſita atq; ſic indebita illicò agnoſcant, nec tàm faciles magiſtratus aut principes, ut id fieri patiantur.

XIX. His ita expoſitis, videamus nunc porrò, qvibus collectæ imponi posſint. In qvâ re explicandâ utar vulgari JCtorum in aliis materiis uſitatâ regulâ, omnibus imponi poſſe, qvi non ſunt immunes. Si enim exceptio facit, ne liceat, ibi neceſſe eſt licere, ubi non eſt exceptio, ait Cicero *in orat. pro Balbo.* Qvapropter inqvirendum erit ante omnia, qvi ſint immunes; qvibus cognitis facile deinceps erit definire, qvi ſint munifici. Im̃unis enim dicitur ille, qvi ab onere publico, tributo aut obligatione liber eſt. Cumqve non perſonis tantùm ſed rebus etiam imponi onera ſoleant, exemptionis jura in utriſqve talia occurrunt, ut negligi à nobis neqveant, & latiorem, qvam expectari nunc poteſt, tractatum mereantur. Nos carptim ea conſiderabimus, & veluti per compendium.

XX. Immunitas naſcitur vel ex conditione ſubjecti, vel ex jure extrinſecus adveniente. Subjectum enim qvandoq; tale eſt, ut ex ſe & ſuâ naturâ nullam omninò collectæ impoſitionem admittat.

Qvod etſi impropriè immune dici putet Dn. Tabor *de jur. memb. part. 3. cap. 1. num. 9.* à nobis tamen prætereriri non debet, & hactenus rectè immune dicitur, qvatenus à publicis tributis liberum eſt. Talia ſunt inter perſonas, mendici & pauperes; inter res, fundi & aliæ res ſteriles &c. Jura verò exemptionem facientia vel ex lege veniunt vel ex privilegio, vel ex conſvetudine, vel ex præſcriptione. Legem & privilegium hactenus diſtingvo, qvatenus qvæ lege tribuitur immunitas, integrum perſonarum ordinem, qvæ verò ex privilegio eſt, unam tantùm perſonam eximit, non oblitus interim eorum, qvæ de privilegii vocabulo dixi *Exercit. 4. de jur. maj. num. 46. ſeq.* Conſvetudo verò & præſcriptio in hoc differunt, qvod præſcriptio nullum jus acqvirat, niſi præſcribenti, & in eos duntaxat, contra qvos præſcriptum eſt, & in tantum, in qvantum præſcribens poſſedit vel qvaſi; Conſvetudo verò acqvirit jus in univerſum omnibus & contra omnes in ſuo caſu. Arn. Vinn. *ad §. 9. Inſt. de J. N. G. E. C.* Franc Connan. *comm. lib. 1. c. 10. n. 8.*

XXI. Pauperes & egenos immunes eſſe debere, jamdiu reſpondit Ulpianus in *l. 4. §. 2. ff. de mun. & bonor.* propter conditionem ſcil. perſonæ, & phyſicam qvandam impoſſibilitatem: *Inopes* inqvit, *onera patrimonii ipsâ non habendi neceſſitate non ſuſtinent.* Neq; qvoad hanc immunitatem diſtingvo inter pauperes & egenos, licet aliàs pauperes dicantur illi, qvi habent, unde vivant, egeni, qvi non habent. Ant. Matthæ. *de crimin. tit. de prob. c. 2. n. 10.* Wiſſenbach. *ad Digeſt. diſp. 12. num. 4.* Utrosq; & inopes & facultatibus deficientes immunes eſſe voluit Ulpianus *d. l. §. 1. & 2.* ſed hos ad tempus tantum, donec incrementa receperit rerum patrimonium. Qvod etiam de inope dici poterit cæteris paribus, cum inopia non apud omnes ſit perpetua: Pauperem autem hic dico in reſpectu determinato ad onus imponendũ; nam tunc revera pauper eſt, cujus bona non ſufficiunt ad hoc onus ferendum, & debitum exſolvendum. Marius Giurba *deciſ. 18. num. 6.* Atq; hoc ex profeſſione facultatũ innoteſcere poterit, nec neceſſe eſt, ut, qvod in aliis caſibus fieri conſvevit, judicis id arbitrio relinqvatur. Sig Finkelthaus *de jur. patron. cap. 6. n. 168. ſeq.* Nec diſtingvo hic utrum ex propriâ culpâ cauſata fuerit paupertas, an ex fortunæ ludibrio, qvanqvam iſta diſtinctio alibi uſum ſuum habeat, uti oſtendunt Stephanus Gratianus *diſcept. cap. 406. n. 7. 9.* Vincent. Carocc. *de lo-*

 cat.

tit. p. 1 q. 30. n. 13. In utroq; enim caſu ſufficit, ipſam non habendi neceſſitatem onera patrimonialia excludere.

XXII. Inter pauperes tamen recenſeri nolo promiſcuè eos, qvi operis manualibus victum qværere neceſſe habent, nec bona vel mobilia vel immobilia posſident; ex qvo principio tùm agricolas, tùm opifices & artifices pauperibus annumerat Aymo Cravetta *Conſil. 199. n. 8.* & à collectis disertè immunes facit Ægid. Thomatus *de collect. §. expoſuimus n. 6. ſeq.* Etſi enim in materiâ ultimarum voluntatum, qvando e. g. teſtator per modum ſtipendii legatum reliqvit amicis ſuis pauperibus, pauperum nomine etiam illi, qvi operis manualibus alimenta qværunt, venire ſoleant Carpzov. *p. 3. conſtit. 13. num. 21.* In materiâ tamen collectarum, qvæ odioſa plerumq; eſt, tam amplum ſignificatum vocabulum pauperis non admittit. Et qvis neſcit, opifices & artifices ex operis manualibus ſæpè plus lucrari, qvàm latifundiorum & prædiorum poſſeſſores? qvos proinde eximere velle non patitur civitatis conditio, & civium inter ſe habitudo. Etſi interim non diffitear, circumſpectè hîc agendum eſſe, & modicè onera imponi debere, ne uti Bodinus ait, bonis artibus & induſtriæ bellum indici videatur, *l. 6. de Rep. c. 2. n. 663.*

XXIII. Alia eſt ratio famulorum & omnium eorum, qvi in noſtrâ ſunt familiâ miniſtrante. Illis enim ſi qvis collectam imponere velit non intelligere ſe profitebitur vel miniſtrantium conditionem, vel collectarum onus. Famulorum conditio hæc eſt, ut ex noſtris facultatibus ipſis petenda ſit ſalus, nec aliunde lucrum aliqvod ſibi promittere qveant. Natura collectarum hæc eſt, ut ſit onus fructuum *l. 13. C. de act. empt. l. 2. C. de annon. ac tribut.* At qvæſo ego, qvos fructus & unde eos capere poterit hodiè noſtra familia? Exiguum eſt plerumq; qvod eis datur operæ conductæ præmium, & qvandoq; vix amictui comparando ſufficit, ut propterea inter pauperes meritò referantur, & eâdem cum illis immunitate gaudeant. Excipio tamen hîc collationem, qvæ fit juxta numerum capitum, & capitatio alias dici conſvevit, à qvâ famulos & ancillas imunes eſſe noluit Maximilianus I. Imp. in der Ordnung des Regiments anno 1500. §. Nehmlich daß &c. Neq; id improbari poteſt, ut alibi oſtendam. Benigniores tamen Domini, qvibus familia curæ cordiq; eſt, etiam has collationes haud gravatim ex ſuo patrimonio ſolvent, qvemadmodum & olim Dominos in cenſum deferre oportebat ſervos *l. 4. §. 5 ff. de cenſ.*

 XXIV. Qvæ

XXIV. Qvæ de pauperibus hactenus diximus, ſufficienter explicavimus, non alios hîc intelligi debere, qvàm eos qvi tantum in bonis non habent, ut collectam impoſitam ſufferre poſſint. Extendi ergò non debent ad eos, qvi in comparatione cum ditioribus pro pauperibus haberi ſolent, in ordine tamen ſuo nullam inopiam patiuntur. Hi enim qvin pro ratione facultatum ſuarum ad collectas impoſitas teneantur, dubium nullum eſt. Obſervatum tamen jam diu eſt, in iſtiusmodi cives plerumq; totum onus contributionum devolvi, alios ditiores eximi, magnasq; hinc in Rep. qverelas qvotidiè iterari. De his pauperibus intelligendum eſt, qvod ſcribit Salvianus Epiſcopus Masſilienſis *lib. 5. de gubern. Dei: Illud indignius ac pœnalius, qvod omnium onus non omnes ſuſtinent, imò qvod pauperculos homines tributa divitum premunt, & infirmiores ferunt ſarcinas fortiorum, nec alia cauſa eſt, qvod ſuſtinere non poſſunt, niſi qvia major eſt miſerorum ſarcina, qvam facultas. -- Adjectiones tributarias ipſi interdum divites faciunt, pro qvibus pauperes ſolvunt. -- Sicut ſunt in aggravatione primi pauperes, ita in relevatione poſtremi. Si qvando enim defectis Urbibus minuendas in aliqvo tributarias functiones poteſtates ſummæ exiſtimavérunt, illicò remedium cunctis datum ſoli inter ſe divites partiuntur. Qvis tunc pauperum meminit? qvis ad communionem beneficii humiles & egeſtuoſos vocat? qvis eum, qvi primus eſt ſemper in ſarcinâ vel ultimo loco eſſe patitur in medelâ? Et qvid plura? Tributarii omninò pauperes non putantur, niſi cum his tributi cumulus imponitur.* &c.

XXV. Egimus hactenus de perſonis, qvæ collectam præſtare omninò neqveunt, conſeqvens nunc eſt, ut videamus etiam res, qvibus onus imponi non poteſt. Tales ſunt fundi ſteriles, ex qvibus nulli capi poſſunt fructûs. Qvia enim collectæ ſunt onus fructuum, *l. 13. ff. de impenſ. in res dot. fact.* abſurdum erit, onus imponere ei rei, qvæ fructûs fert omninò nullos. Ex qvo principio rectè concludit Ulpianus *in l. 4. §. 1. ff. de cenſ.* relevari eum debere, qvi in publicis tabulis delato modo frui certis ex cauſis non posſit, & ſi agri portio chasmate perierit, debere per cenſitorem relevari; ſi vites mortuæ ſint, vel arbores aruerint, iniqvum eſſe, eum numerum inſeri cenſui. &c. Nec diſtingvendum proinde eſt, utrum naturâ ſuâ ſolum ſterile ſit, an verò ex accidente. Pluribus enim modis ſterilitas

ſitas induci poteſt, imbribus ſcil. fluminum inundatione, Solis ardoribus, uredine, chasmate, incendiis, per graculorum, ſturnorum & locuſtarum cohortes, per incurſus hoſtium, & alios innumeros caſus. *l. 15. §. 2. ff. locat. l. 18. C. eod.* Id tamen notandum eſt, non aliam ſterilitatem fundos immunes præſtare, qvàm eam, qvæ nullâ poſſeſſoris culpâ contingit. Damnum enim, qvod qvis ſuâ culpâ ſentit, ſibi, non alii debet imputare, neq; tunc intelligitur damnum ſentire *l. 203. ff. de R. J.* Atq; ideò ne cenſus interiret, ſi qvis agrum ſuum paſſus fuerat ſordeſcere, eumq; indiligenter curabat, ac neq; araverat, neq; purgaverat, ſive qvis arborem ſuam vineamqve habuerat derelictui, non id ſine pœnâ fuit; ſed erat opus cenſorium, cenſoresq; ærarium faciebant. Agell. *l. 4. c. 12.* h. e. in numerum capite cenſorum referebant, qvod ignominioſum erat. Marcell. Donat. *ad Liv. lib. 24.*

XXVI. Ex eâdem ſterilitatis cauſâ neq; Eccleſiis, cœmiteriis & aliis locis ſacris atq; religioſis imponi collecta poteſt, adeò ut ager tributarius onere hoc liberetur, ſimulatq; in eo fundata fuerit Eccleſia, aut ædificatum cœmiterium. Ratio eſt, qvia tùm non amplius tales fert fructûs, qvi cenſu aut tributo gravari qveant. Qvò & referunt domicilia Clericorum & brevem hortum juxta Eccleſiam, Joh. Philip. Maynard. *de privileg. Eccleſ. art. 15. n. 5.* Etſi enim hortus talis pro ſterili haberi neqveat, inter exempta tamen loca refertur, vel qvia ſpacium ejus tantum non eſt, ut æſtimari commodè qveat, vel qvia fructûs ejus in floribus tantum conſiſtunt, qvi ad ornatum Eccleſiæ ſpargi ſubinde ſolent, vel qvia Eccleſiæ ita qvaſi incorporatus eſt, ut in commercio hominum eſſe deſinat. Ædes autem parochiales qvandoq; tàm ſpacioſæ non ſunt, ut alium præter habitationis uſum præſtent; qvæ ratio ſufficit, ut non ſcribantur in cataſtrum. Car. Tap. *ad rubr. de conſtit. Pp. c. 4. n. 46.* & videntur mihi illæ inter res univerſitatis referri poſſe, cùm ſint ex earum numero, qvæ in privatorum uſus deſcendunt, ut ex permiſſu privatus aliqvis iis privatim & ad ſuum uſum utatur. Vid. Colleg. Argent. *lib. 1. tit. 8. n. 35.* Qvæ opinio robuſtior fit, ſi conſideraverimus, non privatos eſſe miniſtros Eccleſiæ, ſed integræ univerſitati in cultu divino inſervire, propter qvod officium eis meritò tales habitationes conceduntur. Bona autem univerſitatis in cenſum redigere velle, univerſitatis inten-

ſatentieni, qvæ ex propriis cujusq; privati bonis, unde fructûs percipi poſſunt, ſolvi collectas vult, repugnare videtur. Vid. Bened. Bon. *de Cenſibus art. 18.* cùm & aliàs univerſitatis bona, qvalia ſunt prætoria, balnea, prata & paſcua, & ſi qva ſunt alia, immunia à collectis habentur.

XXVII. Ex eâdem ſterilitatis ratione à collectarum onere excipiuntur nonnullis, pecunia otioſa, catenæ & annuli aurei, margaritæ, lapides pretioſi, ornamenta virilia & muliebria, ex qvibus ſola pompa & inanis gloria qværitur, nec ulla commoditas percipitur, Roland. à Valle *vol. 1. conſil. 66. n. 18.* Et qvidem pecuniam qvod concernit, illa ex ſe ſterilis eſſe dicitur, Gail. *l. 2. obſ. 7. n. 1,* ut neq; uſuram hinc admittant Canoniſtæ, Anton. Dadin. Alteſerta *ad C. 15. X. de uſur.* Joſ. Gibalin. *de uſur. lib. 1. cap. 7. art. 1. num. 6.* Et ſterilitatem hanc fatetur etiam JCtus *in l. 121. ff. de V. S.* Sed enim ſterilitas hæc multum differt ab agri aut fundi ſterilitate naturali. Hic enim nullum omninò uſum præſtat, nec præſtare poteſt, & proinde nec ditiorem facit poſſidentem; pecunia autem ſuos habet uſus, ſuumq; poſſeſſorem etiam tùm, cùm otioſa eſt, locupletem facit. Ut proinde ſtatuere neqveam, pecuniam otioſam perinde ut agrum naturâ ſuâ ſterilem collectis ſubjici non poſſe, ſed exemptionem potius iſtam, ſi qva eſt, ex principum beneficio petendam eſſe exiſtimo. Et qvid verò plus committit, qvi agrum ſuâ culpâ ſterilem reddit, cur cenſoriam metuendam habuerit virgulam, qvàm qvi pecuniam ſuam otioſam facit? niſi dicere velis plus intereſſe Reip. ne ager incultus relinqvatur, qvàm ut aliqvis pecuniâ ſuâ utatur. Qvocirca, ſicubi conſtitutum fuerit aut receptum, ut unusqvisq; facultates ſuas mediante juramento in cenſum deferre obſtrictus ſit, qvod qvidem in nonnullis Germaniæ civitatibus obtinet, etiam pecuniam otioſam computari debere exiſtimo.

XXVIII. Monilia verò, catenæ, vaſa aurea & argentea, gemmæ, & ejusmodi pretioſa alia diverſæ ſunt naturæ atq; conditionis, diverſumq; planè præbent uſum. Pecuniæ enim numeratæ uſus in abuſu conſiſtit, *§. 2. Inſt. de uſufr.* neq; in eâ uſusfructus conſtitui poteſt; at vaſorum argenteorum uſus eſt perpetuus, ſed ad ornatum tantùm & pompam atq; ſplendorem, recipiuntq; ea uſumfructum *l. ult. ff. uſufr. qvemadm. cav.* Uſus vero iſte utrum talis ſit, ut col-

lectarum

lectarum oneri ſubjici qveat, dubium redditur ex eo, qvod nullos omninò fructûs pariat, nec augeat facultates posſidentis; & qvod è contrario ipſa ſubſtantia harum rerum locupletiorem faciat dominum, ut adeò in profesſione facultatum omitti neqveant, præſertim ſi cujus totum patrimonium, ut fieri interdum ſolet, in his rebus conſiſtat. Videtur igitur diſtinctioni locus eſſe, utrum qvis pro conditione aut qvalitate perſonæ ſuæ neceſſaria tantùm posſideat, an præter ea adhuc alia ad luxum tantùm facientia. Priora meritò eximuntur ab onere collectarum, non qvidem ex naturâ ſuâ, cum utiq; tam ſterilia non ſint, ut locupletior inde dici neqveat dominus, ſed ex lege, aut conſvetudine; poſteriora autem in cenſum meritò deferuntur. Et hoc vult, ni fallor, Receſſus Imperii de anno 1542. in verbis: Doch ſollen in ſolchen Anſchlag eines jeglichen Kleider/ Kleinoter/ Silbergeſchirr/ und anderer Haußrath/ derer ein ieder ſeinen Stand und Weſen nach ſich gebrauchen/nicht wohl entperen kan. Vid. Knipſchild. *de civ. Imp. l. 2. c. 17. n. 39.*

XXIX. Ut porrò ad ſingulas rerum ſterilium ſpecies deſcendam, easq; ordine recenſeam, inſtitutum meum non eſt. Et proinde generaliter tenendum eſt, ex rebus illis, qvæ fructus omninò nullos ferunt, collectas injuſtè peti. Qvò etiam pertinent bibliothecæ, veſtimenta, inſtrumenta opificum, nomina inexigibilia &c. Circa temporariam tamen agrorum ſterilitatem notandum eſt, ordinarias collectas propter eam vix remitti, niſi fortè tàm pauper fuerit eorum poſſeſſor, ut non habeat, ex qvo interim alimenta capere posſit. Qvemadmodum enim in locatione ad plures annos factâ penſio non remittitur, propter ſterilitatem unius anni, ideò qvod ubertate alterius anni præcedentium aut ſeqventium annorum ſterilitas compenſatur *l. 15. §. 4. l. 25. §. 6. ff. locat. l. 8. C. eod.* Franzk. *ad tit. locat. num. 107.* ita neq; tributa remittuntur, propter unius anni ſterilitatem. Utrinq; enim par ratio eſt, cùm & penſio & tributum aut collecta ad rationem fructuum computari debeat.

XXX. Ex his intelligi poteſt, qvàm iniqvi ſint magiſtratûs illi, qvi ex nudâ areâ ædium collapſarum aut combuſtarum tributa aut canonem ſibi ex ædibus debitum, Schoß und Steuer/ exigunt. Collectas omnes ex fructibus rei peti & ad rerum modum imponi debere, ſupra diximus. At dirutis ædificiis qvos fructûs percipi poſſe

 puta-

putabimus ex areâ? Et tanta tamen eſt nonnullorum exactorum intemperies, ut ubi qvis fuerit, qvi poſt multos annos in areâ tali ædificare velit, omnium retrò annorum canones rigidè poſtulent, nec de remisſione audire qvid velint. Et ſic illi naturæ obluctantes ex re ſterili frugiferam ſibi faciunt, non arte qvidem aut induſtriâ, aut labore, ſed inſubidâ qvâdam & acerbisſimâ exactione.

XXXI. Alia eſt ratio ædium adhuc conſiſtentium, in qvibus tamen ipſis aliqva videtur conſtitui debere differentia. Nonnullæ enim tàm ſpacioſæ ſunt, ut non habitationem tantùm Domino, ſed lucrum etiam aliqvod præſtare qveant; atqve hæ tributis meritò ſubjiciuntur; aliqvæ verò nudæ habitationi inſerviunt, neq; lucro faciendo aptæ ſunt, & has non deduci debere in apprecium, dicit Carolus Tapia *in rub. Dig. de Conſtit. Pp. cap. 4. n. 46.* Qvod videtur convenire principio antea poſito, non niſi ex rebus frugiferis collectas peti debero. Moribus tamon ſeculi aliud invaluit, qvibus ædes in univerſum omnes, qvales & qvantæcunqve fuerint, ſolis iſtis exceptis, qvæ â miniſtris Ecclcſiæ & Reip. habitantur, collectarum oneri ſubſtant. Atqve id non minus iniqvum videtur, qvàm ſi qvis veſtimentis neceſſariis velit tributum imponere. Sed ita res agitur; tantasq; ea conſvetudo nunc acqviſivit vires, ut accuſare eam atq; iniqvitatis poſtulare vix qvisqvam auſit.

XXXII. His ita expoſitis, commodum nunc eſt, ut immunitatem, qvæ ex lege eſt, expendamus. Legem dum dicimus, legem intelligimus humanam poſitivam, non divinam aut naturalem. Ubi inter perſonas primo loco ſe offerunt Clerici, qvorum immunitatem ipſa ſvadet pietas, & ſanctisſimus in Religionem affectus. Sed hic illicò incunda nobis eſt ζήτησις, utrum ſolo humano jure, an non divino poriùs Clerici immunes diti debeant? Poſterius hoc ſtatuit Bonifacius VIII. *in c. qvanqvam 4. de cenſib. in 6.* & poſt eum multi alii, qvos recenſet illic Auguſtinus Barboſa Conf. Joh. Azor. *Inſtit. moral. part. 3. lib. 5. cap. 19.* In eamq; rem adducit Gloſſa textûs *Geneſ. XLVII, 21. 22.* & *1. Esdr. VII, 24.* Sed enim exempla hæc duo, Joſephi alterum, alterum Artaxerxis immunitates concedentium, legem divinam non conſtituunt. Vid. Rivet. *in Jeſuit. vap. c. 27. n. 2.* Dannhauer. *in Colleg. Decal. diſp. 11. §. 17.* Ægid. Thomat. *de collect. §. non obſtant. n. 10.* Rich. Montacut. *orig. Eccleſ. part. 2. n. 56.* Nec

proinde

proinde territus autoritate Pontificis Alvarus Valaſcus *Conſultat. too. n.9. & 10.* audacter aſſerit, exemptionem à tributis Laicorum ſolo jure humano eſſe inductam. Qvod & ante eum ſtatuunt Thomas Aqv. *in Epiſt. ad Rom. 13. lect. 1.* Didacus Covarruvias *pract. qvaeſt. 31. n. 2.* ſeqvuntur Ludovicus Molina *tom. 1. diſp. 31. n. 11.* Bellarminus ipſe *tom. 1. controv. lib. 1. c. 28.* qvem laudat Guil. Barclajus *de poteſt. Pap. cap. 15.* Rectè omninò, cum nulla Lex divina produci poſſit, qvâ exemptio illa Clericorum confirmetur. Et hinc rectè Ambroſius *ad c. V. Luc. Si cenſum filius DEI ſolvit, qvis tu tantus es, qvi putas eſſe non ſolvendum.* Uti refertur *c. magnum 11. q. 1.*

XXXIII. Ex jure igitur humano eſt, qvod Clerici immunes à tributis exiſtant, eoqve tùm civili, tùm Canonico. Utrumq; variè conſtitutum fuit, nec omnibus temporibus idem ſemper extitit. Primam immunitatem ex Conſtantini lege habuérunt, qvæ extat *in l. 1. & 2. Cod. Theodoſ. de Epiſcop.* & refertur ab Euſebio *lib. 10. hiſt. Eccleſ. cap. 7.* Per qvam à muneribus perſonalibus liberi pronunciabantur, ne eorum nomine à ſuo miniſterio atqve functione vel abducerentur vel diſtraherentur. Qvâ eâdem ratione nec tutela qvidem eis committebatur, *l. 52. C. de Epiſc.* Succeſſit deinceps immunitas alia, à Succeſſore Conſtantio conceſſa, qvâ Clerici eorumqve mancipia i. e. coloni à novis collationibus i. e. ab extraordinariis & ſuperindictitiis immunes declarabantur *l. 1. C. eod.* Non multo poſt eosdem à ſordidis etiam muneribus immunes eſſe voluit idem Conſtantius *in l. 2. C. eod.* Qvæ autem ſint ſordida munera, per exempla explicat Jacobus Gothofredus *ad rubric. Cod. Theodoſ. de extraord. ſive ſord. mun.* Et qvanqvam etiam à cenſibus eos immunes eſſe aliqvando voluerit Conſtantius *in l. 10. Cod. Theodoſ. de Epiſc.* ſententiam tamen ſuam paulo poſt mutavit, & ordinaria patrimoniorum onera etiam à Clericis agnoſci voluit, idqve perſpicuè oſtendit ejusdem Conſtantii conſtitutio, qvæ extat *in l. 3. C. eod.* Ut adeò putem, juri civili immunitatem talem, qvalis hodiè jactatur, usqve ad tempora Friderici II. Imperatoris fuiſſe incognitam. Vid. Fr. Duaren. *de ſacr. Eccleſ. miniſt. lib. 7. c. 10.* Fr. Balduin. *de legib. Conſtantini lib. 1. pag. 50.*

XXXIV. Qvæ verò Friderici hujus tempore promulgata eſt conſtitutio, haud paulo pingviorem facere videtur conditionem &

immunitatem Clericorum. Verba habentur poſt *l. 2. C. de Epiſc. & Cler.* qvibus prohibetur, ne qvisqvam collectas vel exactiones, angarias vel parangarias Eccleſiis vel aliis piis locis aut Eccleſiaſticis perſonis imponere præſumat, ſub pœnâ tripli & imperialis banni. Sed obſervat Fr. Duarenus *d. l.* Honorium III. Pontificem conſtitutionem eam à Friderico expresſiſſe, qvo dierum diademate Imperatorio inſignivit, atq; id accidiſſe ſexto poſt anno, qvàm Imperator lectus fuerit Fridericus, tantoq; tempore dilatam fuiſſe coronationem, qvam Innocentius prædeceſſor Honorii jam inde ab initio ei negaſſet. Addit Carolus Molinæus *ad l. 5. C. de SS. Eccleſ.* authenticam eam propter bella inter Imper. & Papam mox exorta, nunqvam fuiſſe uſu receptam, nec agere eàm de cenſu vel tributo Imperiali, nec de muneribus civilibus, ſed tantùm de impoſitionibus injunctis ab inferioribus, qvi non habent poteſtatem legis condendæ. Qvicqvid hujus ſit, ſufficit, promulgatam fuiſſe dictam conſtitutionem ſeculo XIII. qvo propter Pontificum πλεονεξίαν multum imminuta jam fuit Imperatorum autoritas, qvove leges civiles ad leges Pontificias conformare oportuit.

XXXV. Et ut clarius conſtet, qvale tùm temporis fuerit jus Pontificium circa tributa & Clericorum poſſesſiones, breviter ejus hiſtoriam recenſebimus: Primùm in Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. anno MCLXXIX. (qvod Didacus Covarruvias *lib. 1. reſolut. c. 17. n. 5.* particulare qvorundam Cardinalium, Franciſcus Longus à Coriolano autem cum aliis generale 310. Epiſcoporum fuiſſe dicit) ſtatutum eſt, ne qvis laicus ſub pœnâ excommunicationis onera imponeret perſonis Eccleſiaſticis, excepto caſu neceſſitatis & utilitatis publicæ, qvando bona Laicorum non ſufficiunt, qvod ipſum tamen meræ libertati & ſpontaneo motui relinqvendum ſit. Conſtitutio habetur *in c. 4. X. de immun. Eccleſ.* Subſecutum eſt Concilium Lateranenſe aliud ſub Innocentio III. anno MCCXV. ex qvo diſpoſuit Pontifex, non ſufficere ſpontaneum & liberum Clericorum aſſenſum, ſed reqvirî inſuper debere conſenſum Pontificis Romani. Simul addidit, ut ſi qvis Conſulum aut Rectorum civitatis Clericis onera impoſuerit, prorſus irritæ & nullæ ſint vel conſtitutiones vel ſententiæ, qvæ deinceps ab eis promulgatæ fuerint; ſucceſſores etiam in officio ſub eâdem excommunicationis cenſurâ concluſi teneantur,

neantur, uti dicitur *in c. 7. X. de immun. Eccleſ.* Qvæ tamen conſtitutio non ab integro Concilio Lateranenſi profecta eſt, ſed à ſolo Pontifice, ſi verum eſt indicium, qvod facit Marcus Ant de Dominis *de Republ. Eccleſ. lib. 6. c. 10. n. 98.* Succesſit deinde Bonifacius VIII. qvi *c. 3. de immun. Eccleſ. in 6.* majore cum verborum emphaſi atq; pondere impoſitionem collectarum prohibet, & excommunicatos vult non tantùm Laicos imponentes, tùm & recipientes á ſponte dantibus, ſed ipſos etiam Clericos dantes, ut maximè ſponte & donandi animo dederint, ſibi ſoli reſervatâ poteſtate abſolvendi. Sed hoc non per omnia placuit ſucceſſori Benedicto XI. qvippe qvi in *extravag. cõm. eod. tit.* excommunicationis pœnã â Bonifacio decretam ad exigentes tantum & exigentibꝫ cooperantes reſtringit, reliqvos a. exceptos eſſe vult, niſi qvod graves intermìnetur pœnas Clericis, qvi ſine conſenſu Romani Pontificis qvocunq; titulo vel ſolverint Laicis qvicqvam, vel promiſerint. Videtur Benedictus in hoc tantùm à Bonifacio diſſentire, qvod hic dantem Clericum ipſe jure ſententiam excomunicationis incurrere ſtatuerit, ille verò â Pontifice eam expectari voluerit. Tandem verò Clemens V. Papa & Bonifacii & Benedicti conſtitutiones, qvatenus ſingulare qvid continent, abrogat, ſolasqve obſervari vult, qvæ ex Conciliis Lateranenſibus prodiérunt Alexandri & Innocentii ſuprà allegatas ſanctiones. *Clem. un. de immun. Eccleſ.* Qvæ noviſsimè in Concilio Tridentino aut Bulla Cœna Dominicæ, uti vocatur, conſtituta ſunt, nihil attinet nunc recenſere. Vid. Franc Toletus *in Inſtruct. Sacerdot. lib. 1. cap. 29.*

XXXVI. Atqve hic fuit Juris Canonici in hâc materiâ progresſus. Ex qvo patet primo differentia inter Jus Civile & Canonicum, & qvod illud adſtrictius, hoc laxius exiſtat. Deinde qvod primas immunitates Clerici ab Imperatoribus acceperint, augmenta à Pontificibus, non prius tamen, qvàm poſt tempora Gregorii VII. ſive poſtqvam oppresſis Imperatoribus Romani Pontifices ad univerſalem dominatum & imperium orbis terrarum per ſummam iniqvitatem rerumq; omnium perturbationem graſſari cœpiſſent. Tertio, ex adductis Juris Canonici capitulis non usqve adeò certum eſſe, num univerſa promiſcuè Clericorum bona exempta aut immunia eſſe debeant, an ea tantùm, qvæ Eccleſiæ ſunt. Solet enim peculium Clericorum varium eſſe, uti explicat Andreas Vallenſis *in Paratit. de*

 pecul.

pecul. Cler. n. 1. ita ut vel conſtet ex propriis Clericorum bonis, ſive ea patrimonialia ſint, ſive qvaſi patrimonialia, vel ex bonis Eccleſiæ, vel deniq; ex bonis intuitu Eccleſiæ acqviſitis. Et hinc maximè dubitari cœpit de bonis patrimonialibus, utrum ad ea extendi debeant Pontificiæ conſtitutiones.

XXXVII. Clericos prædiorum poſſeſſores veteres cenſus & indictiones ſuſtinere debere, imò & prædia in Eccleſiam translata cum oneribus prædialibus eis impoſitis tranſire, ſtatuunt Antonius Bengeus & Franc. Pinſſonius *de benefic. Eccleſ. cap. 4. part. 2. §. 6.* Anton. Perez. *Cod. de annon. & trib. n. 33.* Joh. Azor. *inſtit. moral. part. 3. l. 5. c. 19.* ubi tamen diſtinctionem facit, inter gabellam invariabilem & variabilem. H. Zoëſ. *tit. de immun. Eccleſ. n. 3.* Nicol. le Maiſtre *de bon. Eccleſ. lib. 3. cap. 3.* Negant & contrariam ſententiam tuentur Antonius Diana *in ſumm. tit. gabellas ſolvere num. 9.* Franciſc. Tolet. *d. l. num. 2.* Alphonſ. Modit. *lib. 1. dubitat. 30.* Auguſtin. Barboſ. *de Jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 39. §. 5. n. 6. & 29.* & omnes illi, qvi ſtatuunt bona Clericorum etiam patrimonialia ad forum pertinere Eccleſiaſticum, nec judicio ſeculari amplius ſubeſſe, uti vult Michael Ferro Manrriqve *de differ. & Concord. utr. fori, qvæſt. 22. n. 3.* Thom. Sanchez *Conſil. moral. lib. 2. c. 4. dub. 55. & dub. 57.* Qvorum opiniones & argumenta atqve diſſensûs ſi examinare penitiùs vellemus, agendum nobis eſſet id, qvod ab inſtituto noſtro planè eſſet alienum. Id tamen prætereundum non eſt, protervè nimis & arroganter à Canoniſtis ſtatui, eo caſu, qvo Clerici ex bonis jam affectis tributum ſolvere tenentur, nō ſolvi id Principi ſeculari in recognitionē dominii vel ſubjectionis, ſed ſolùm pro pace & qviete ſervanda, & ideò nō eſſe propriè tributum. Joh. Phil. Maynard. *de privil. Eccleſ. art. 13. n. 13.*

XXXVIII. Ut de Clericorum immunitate noſtram exponamus ſententiam, dicimus, eam rectè qvidem eis, ſive perſonas ſive bona ſpectes, & piè concedi, iſtam tamen immunitatem non eſſe ex jure divino, & propterea ampliari à Principe & reſtringi pro re natâ poſſe. Munera qvod concernit perſonalia, nemo erit tàm iniqvus rerum æſtimator, qvi non velit ab iſtis Clericos eſſe immunes. Excipiunt Canoniſtæ caſum neceſſitatis, & exempli loco ponunt, cuſtodiam civitatis *ex c. 2. X. de immun. Eccleſ.* Vid. Thom. Sanchez *d. l. n. 13.* Sed exemplum iſtud parum convenire oſtendi in diſſert. qvam edidi,

de Epiſcopo milite *cap. 7. neg.* In cæteris verò non facile diſſentiam, tùm neceſſitas, ut ait Seneca, magnum humanæ imbecillitatis patrocinium, omnem legem frangat. Munera verò realia, qvæ facultatibus aut intuitu facultatum imponuntur, Clerici, invito Principe, recuſare non poſſunt. Et falſum omninò eſt, qvòd ſtatuit Barboſa *d. l.* ex dignitate perſonæ influere immunitatem in ipſa bona, nec perſonam dici poſſe plenè ac perfectè exemptam niſi etiam illius bona exempta ſint; Nec enim inter bona & perſonas talis fit unio, ut qvalitates extrinſecus adſtantes utrisq; communes eſſe oporteat. Neqve abſurdum eſt, unam eandemq; perſonam diverſis qvalitatibus præditam pro diverſâ haberi, diverſoq; jure cenſeri. Carpzov. *in Jp. Conſiſt. lib. 2. def. 311 n. 11.* Add. Ægid. Thomat. *de collect. §. ſubjiciunt n. 38.* Et qvod de plenâ ac perfectâ exemptione dicitur, papale ſapit principium, nullibi à nobis conceſſum nec ab adverſâ parte probatum.

XXXIX. Poterunt igitur Clericorum bona patrimonialia ab illis, qvi ſummum tenent imperium, in cenſum redigi, & tributaria conſtitui. Qvod de illis, qvi jam ante allibrata ſeu in communi æſtimo oneribus publicis alligata fuerunt, qvàm ad Clericos pervenerint, minus dubium habet, etſi contrarium teneat Joh. Gutierrez. *qvaſt. pract. lib. 1. q. 3. n. 16.* qvia talia bona cum ſuo onere ad qvoscunq; poſſeſſores, qvantoperè etiam privilegiati ſint, tranſeunt, neqve conditio novi poſſeſſoris mutare poteſt tributorum pro rebus ſolvendorum conditionem. Joh. Petr. Surd. *decis. 20 n. 10.* Dav. Mev. *part. 4. decis. 106.* Qvod ſi noviter imponi debent tributa, qvæ propterea extraordinaria dici conſvevêrunt, ab illis qvidem Imperator Clericos immunes eſſe voluit *l. 1. C. de Epiſc. & Cler.* Sed vereor ego, ut id explicari poſſit de aliis bonis, qvàm qvæ per & propter Eccleſiam obveniunt. Sanè non temerè eo ſeculo nec promiſcuè qvilibet petentes in Clerum adſciſcebantur, ne ſub ſpecie Clericatûs à muneribus publicis vacatio obtineretur paſſim, ſed pauperes tantùm. Opulentos enim ſeculi ſubire neceſſitates oportebat, pauperes Eccleſiarum divitiis ſuſtentari, ait Conſtantinus Imp. in *l. 6. Cod. Theodoſ. de Epiſcop.* Vid. Franc. Florens. *ad c. ult. X. de vit. & boneſt. Cleric.* Marc. Ant. de Dominis *de Rep. Eccleſ. lib. 9. c. 1. n. 20 ſeqq.* Sed fuerint Clerici omnes etiam opulenti & ditiſſimi ab novis & extraordi-

nariis

nariis collationibus immunes, potuit tamen ea immunitas ab Imperatoribus, qvorum ex beneficio contigit, revocari. Et revocata forte aliqvando fuit, eo præſertim caſu qvando extraordinarium munus in ordinarium & canonicum mutatum eſt, *l. 1. C. de indict.* Et qvicqvid deniq; hîc aſſerere placuerit, excipiendus tamen ſemper eſt caſus neceſſitatis. Qvandocunq; enim agitur de neceſſitate vel utilitate concernente univerſum ſtatum totius Reip. vel civitatis æqvaliter ſeu pariformiter, tunc Clerici nullum habent privilegium, ſed æqvè ut cœteri tenentur contribuere. Carol. Molinæ. *ad l. 5. C. de SS. Eccleſ.* Franc. de Amaya *ad l. 3. C. de annon. & trib. n. 36.* Phil. Knipſchild, *de civ. Imp. l. 2. c. 17. n. 44.*

XL. Qvia igitur conſtitutio in *d. l. 1. C. de Epiſc. & Cler.* temporalis fuit, uti ſunt ſimiles aliæ ad jus & ſtatum publicū pertinentes neq; politiæ alicui ab alterius cujuscunq; politiæ liberalitate atq; indulgentiâ præjudicari poteſt. Gisbert. Voet. *polit. Eccleſ. p. 1, l. 4. tr. 1. cap. 11. probl. 2.* eâ non obſtante aſſero, Principi licere bonis Clericorum patrimonialibus etiam extraordinaria onera imponere, poſito, qvod illi aliunde habeant, ex qvo, demptis illis bonis, honeſtè ſuam familiam ſuſtentare qveant. Etſi enim hoc non placeat Johanni Azorio *Inſtit. moral. part. 3. lib. 5. c. 19.* ubi putat, Imperatores immunitatem ſemel conceſſam revocare non poſſe, non poterit tamen id ſalvâ Principis circa perſonas & res Eccleſiaſticas majeſtate negari. Et qvod plus eſt, contra omnes Canoniſtas ſtatuo, licere principi ex bonis Clericorum patrimonialibus tributa exigere etiam inconſulto Romano Pontifice, aut Epiſcopo. Qvia enim Clerici non tantùm qvà Clerici, ſed etiam qvà cives ſunt, ſpectantur in Republicâ, legibus Principum tenentur, niſi earum gratiam, aut libertate generali toti Clero indultâ, aut alicui ordini ex beneficio Regum conſecuti ſunt. Petr. de Marca *de concord. Sacerdot. & Imp. lib. 2. cap. 7. n. 8.* Et hoc argumentum, qvod tributa ex bonis patrimonialibus ab eis non tanqvàm Clericis, ſed tanqvam à civibus exigantur, latiùs urget Carpzovius *in Jp. Conſiſt. lib. 2. def. 311.* Conf. Danhauer *Colleg. Decal. diſp. 11. §. 16.* Ægid. Thomat. *de collect. §. non obſtant, n. 9. & 12.*

XLI. Sed enim neceſſe hîc eſt, ne odium & crabrones in me excitentur, ut Francisci Duareni *ex lib. 7. de ſacr. Eccl. miniſt. c. 10.* verba hîc mea faciam: *Nec eò hæc dico,* inqvit, *qvod Eccleſia Eccleſiaſticarūq; perſo-*

perſonarum privilegiis & vacationibus impenſe non faveam, quas ſapientiſſimi qviq; veterum magno ſemper favore ac liberalitate proſecuti ſunt. - - Sed ſi præfractè ac ſine exceptione ullâ velint Clerici vacatione iſtâ qvam obtinuerunt â principibus, uti aut abuti potius, nihil profectò erit inhumanius, nihil ab instituto Sacerdotis Chriſtiani alienius. Ac poterit eis meritò objici, qvod Diocletianus Imp. neſcio cui philoſopho vacationem munerum poſcenti reſpondit: Profeſſio & deſiderium tuum inter ſe diſcrepant, nam cùm philoſophum te eſſe proponas, vinceris avaritiâ & rapacitate, & onera, qvæ patrimonio tuo injunguntur, ſolus recuſare conaris, l. 6. C. de mun. patr. Imò aſſero ego, piè facere principem, qvi Clericos ab omnibus omninò oneribus immunes reddit, dum tamen ex iſtis reliqvorum concivium onera non adaugeat, piè etiam facere concives, ſi onera hæc Clericorũ, ut illi im̃unes ſint ipſi lubentes ſubire velint; viciſſim verò incivilem eſſe clericum, qvi dum patrimonium amplum habet, talem immunitatem expetit, & à Principe importunis precibus extorqvet, cùm videat, reliqvos cives in patrimonii qvãtitate ſibi pares, atq; etiã inferiores immunitate nullâ gaudere, & onus qvod ſibi incumbit hâc ratione ad concives devolvi. Gisb. Voet. *polit. Eccleſ. p. 1. lib. 4. tr. 2. cap. 5. §. 4.* Cæterùm ſi civitas domum parochialem, Clericorum habitationi deſtinatam, non habeat, & Clericus proprias ſuas ædes, qvas in patrimonio habet, inhabitare cogatur, qvin ædes illæ ab oneribus vel omnibus vel aliqvibus tamdiu liberæ eſſe debeant, qvoad ei de habitatione congruâ proſpectum fuerit, dubium non eſt, per ea, qvæ in ſimili caſu diſputat Dn. Tabor *de jur. metat. part. 3. ſect. 2. cap. 2. art. 1. num 10.*

XLII. Promiſcuè neceſſe eſt ut de rebus ſimul atq; perſonis, qvibus immunitas competit, agamus. Iſtamq; confuſaneam tractationem exigit prava Canoniſtarum & Doctorum aliorum opinio ſtatuentium, rerum conditionem ex perſonâ mutari, & ſic ex perſonâ immunitatem advenire rei qvam ipſa ex ſe, ſine intuitu illius perſonæ, non haberet. Et fateor, poſſe legem ita ſcribi, ut qvicqvid e. g. Clericus poſſidet, ab omni onere liberum ſit. Sed extra legem talem nolim id aſſerere, ut hactenus dictum eſt. Videamus nunc bona Eccleſiæ, qvorum longè porior eſt ratio, propter immenſum favorem, qvi ipſis debetur & qvi ipſos etiam hoſtes, ne vim inferrent, aut in alios uſus verterent, ſæpè cohibuit. Et Eccleſiam qvidem ipſam ex alio

 capite,

capite, ſterilitatis nempe, liberam eſſe diximus ſupra. Eccleſiam autem hoc loco accipimus non pro Chriſtianorum multitudine fideliumq; congregatione, ſed pro templo & orationis domo. Vid. Selden. *Synedr. lib. 1. cap. 9. p. m. 275.* qvæ nullos omninò fert fructûs naturales vel civiles. Si qva enim ex granario, qvod alicubi in ſuperioribus templi partibus habetur, locationis accipitur merces, vix ea ſufficiens eſt, ut ipſum inde ſartum tectum conſervari poſſit templũ.

XLIII. Bona Eccleſiaſtica communiter duplicia faciunt Canoniſtæ, ſpiritualia & temporalia ſive corporalia. Sed cùm ſpiritualia admodum ambiguè dicantur. Franciſcus Duarenus *l. 2. de ſacr. Eccleſ. miniſter. c. 2* rectius & ſignificantius illa divina & ſacra, hæc profana & humana dici exiſtimat. Qvam diſtinctionem etiam probant Antonius Bengeus & Franciſcus Pinſſonius *de benef. Eccleſ. ad verb. cum ſuo reditu cap. 1. part. 1. num. 47.* Sed ita, ut ad priorem identidem recurrant. Qvi tamen ſibi hactenus conſtare non videntur, dum *num. 43.* ſpiritualia definiunt, qvod ſint ea, qvæ ſolum ſpectant miniſterium Eccleſiaſticum, & ad illud terminantur, veluti ſpirituali officio exhibito mercedes congruæ; & tamen *ſub. num. 48.* in catalogum rerum ſpiritualium referre nolunt diſtributiones qvotidianas, qvibus tamen definitio aut deſcriptio præmiſſa qvam maxime convenire videtur. Cæterùm ut de diſtinctione ipsâ hic multa faciamus verba, neceſſe non eſt; potius erit, ut eâ nunc neglectâ, ad ſpecies, qvas faciunt Canoniſtæ, eamus, & utrum tributa illis imponere liceat, aut non liceat, penſitemus. Interim non diſſimulo, rectius nobis videri diſcrimen illud inter bona Eccleſiaſtica, qvod alia uſibus ſacris ſint deſtinata, alia in conſervationem ædificiorum & alimenta Eccleſiæ miniſtrorum atq; pauperum.

XLIV. Ad ſpiritualia à Canoniſtis primo loco referuntur decimæ, miniſtris Eccleſiæ debitæ, qvas tributis onerari poſſe negat Richardus Montacutius *de orig. Eccleſ. part. 2. num. 60.* ex principio à Canoniſtis accepto, decimas eſſe juris naturalis aut divini. Et hinc prohibuit Pontifex ne cenſus aut tributa de fructibus, de qvibus decimæ perſolvendæ fuerint, primitùs deducantur. *c. 33. X. de decim.* Nos in theſi non diſſentimus, ſi qvidem ex ſolis decimis vivendum fuerit miniſtro Eccleſiæ; ſed negamus, decimas eſſe juris naturalis aut divini, & propterea in cenſum venire non poſſe. Id tantùm eſt

juris

ſuris naturalis & divini, ut ſufficiens merces Miniſtris Eccleſiæ reddatur, ut honeſtè poſſint ſe & familias ſuas alere, & miniſterium ſuum peragere; ut autem per decimas præciſè fiat, nulla ratio naturalis dictat. Nec igitur ex jure naturali, ſed ex jure divino poſitivo eſt ſpecificatio illa in Vet. Teſt. qvâ Iſraëlitæ juſſi fuerunt decimas exſolvere. Rivet. *in Geneſ. Exercit. 80.* Gisbert. Voët. *pol. Eccleſ. part. 1. lib. 4. tr. 3. cap. 5.* Qvod ſi aliunde habeant ſua alimenta Clerici, non erit abſurdum, ut tempore neceſſitatis, ex ipſis illis decimis collectæ ſolvantur, cùm planè intermitti hoc caſu poſſit jus decimandi. Vid. Ægid. Thomat. *de collect. §. ſubjiciunt. n. 29. 30. 35.*

XLV. Alia ratio eſt primitiarum & oblationum, qvas à tributis & aliis oneribus civilibus liberas eſſe debere lubentes concedimus; non qvidem, qvod jure naturali aut divino debeantur, uti ſtatuit Bengeus *d. l. n. 45.* cùm id non niſi ſub generali qvodam conceptu admitti poſſit, qvatenus nempe ad cultûs Dei & miniſterii ſacri in Eccleſiâ conſervationem pro ratione neceſſitatum qvisqve conferre tenetur ex iis, qvæ à Deo accepit, Rivet. *in Exod. XXIII, 19.* Sed qvod olim oblationes in pios tantùm uſûs converterentur, tùm & ſi præſentem Eccleſiæ ſtatum attendas, qvod in merâ liberalitate plerumq; conſiſtant, nec qvisqvam hodiè ad primitias & oblationes ita obligetur, uti obligatur alicubi ad decimas ſolvendas. Ea enim obligatio, qvæ ex neceſſitate egentium inducitur, immunitatem ex ſe parit. Dicebantur autem oblationes olim munera illa, qvæ in pecunia aut mobili re aliâ offerebantur, unde viduis, pupillis, cæterisqve diſpenſatum fuit. Depromebatur etiam ex pane & vino oblatis particula, qvæ communioni Euchariſticæ accommodabatur; qvod etſi neget Gabriel Albaſpinæus *lib. 1. obſ. 5.* ſolidè tamen & eruditè tuetur Dorſchæus *ad Concil. Nicen. ſect. 3. §. 22.*

XLVI. Tertiam ſpeciem ſpiritualium bonorum apud Canoniſtas conſtituit ſacra ſuppellex miniſteriis & officiis Eccleſiaſticis peragendis inſerviens, veluti vaſa ſacra atq; ornamenta cæteraqve cultui divino conſecrata. Atq; ea poſtqvam divinis uſibus ſemel deſtinata ſunt, commercium omne effugiunt, niſi qvod in caſu neceſſitatis pro redemtione captivorum & eleemoſynâ pauperum alienari poſſint *l. 21. Cod. de SS. Eccleſ. c. Apoſtolicos & c. ſacrorum 12. q. 2.* Franzkius *lib. 2. reſolut. 7. n. 50.* qvibus addit Marcus Antonius de

Dominis *l. 9. de rep. Eccleſ. cap. 6. n. 45.* qvod id liceat aliâ qvacunq; neceſsitate urgente, qvam tamen ſummam eſſe debere vult Gvil. Redoanus *de reb. Eccleſ. non alien. qvæſt. 7 n. 30.* Qvibus poſitis, neutro caſu collectas locum habere poſſe ſtatuo; Si enim penes Eccleſiam adhuc ſunt bona iſtiusmodi, tributorum onus ideò effugiunt, qvia inter res ſteriles referuntur, nec alius eorum uſus eſt, niſi ad ornatum & ſacra peragenda; Si verò alienata fuerint, propter ſolum actum alienationis Eccleſia ideò gravari non poteſt, qvia alienatio illa fit ex ſummâ neceſsitate. Novus verò Dominus, in qvem alienata fuerunt, in cenſum ea deferre & tributorum oneri ſubjicere tenetur, qvia ſcil. tùm non amplius in Eccleſiæ dominio & uſu perſiſtunt, ſed rerum ſecularium naturam induunt.

XLVII. Bona Eccleſiæ temporalia vel ſunt mobilia vel immobilia. Immobilium duo facit genera Nicolaus le Maiſtre *de bon. Eccleſ. lib. 3. cap. 3.* Qvædam ait in dotem Eccleſiæ eſſe data, qvædam ad dotem Eccleſiæ non pertinere, ſed eſſe veluti aliqvod ejus incrementum, nec tàm neceſſitatis Eccleſiaſticæ ſubſidium, qvàm ſplendoris adminiculum. Illa libera eſſe oportere & â tributo qvovis immunia; hæc eo tempore, qvo Eccleſiæ data fuerunt vel expertia tributorum fuiſſe, vel tributis jam onerata; primi generis difficulter admittere tributa, poſterioris verò bona unà cum ipſo onere in Eccleſiã tranſiiſſe & hinc tributa ex hiſce talibus perſolvenda eſſe. Ego non diſſentio; niſi qvod putem, tempore neceſſitatis ex ipſis etiam dotalibus Eccleſiæ bonis collectas rectè peti, poſito, Eccleſiã tàm liberali & benignâ manu dotatã eſſe, ut & ſubſiſtere ipſa & cõmuni neceſſitati ſubvenire qveat. Et neſcio ego, annon dotalia, uti hodiè dicuntur, fuerint illa prædia, qvæ uſibus cœleſtium ſecretorum dedicata memorat Honorius Imp. *in l. 5. C. de SS. Eccleſ.* & tamen ea ad canonicam illationem adſtringi vult. Qvin ſi res ex ipſis Reip. Eccleſiaſticæ principiis examinetur, terra omnis ad ſeculares pertinuit poteſtates, Eccleſia tùm nec agrũ habuit niſi ex conceſſione, qvæ conceſsio limitata eſſe potuit. Im̃obilium deinde bonorum poſſeſſio non ita olim erat in primitivâ Eccleſiâ fixa & qvaſi inalienabilis, ut nunc eſt; ſed qvæcunq; tùm Eccleſiis donabãtur, uſu conſumtibilia eſſe cenſebantur, & pro neceſsitatibus fidelium impendebantur. Qvi ergò finis fuit bonorũ Eccleſiaſticorũ in primitiva Eccleſiâ, non debet ille ceſſare in Eccleſiâ ſeqviore,

ſi præ-

ſi præſertim nō ipſa ſubſtantia bonorum conſumatur, ſed ex reditibus tantum aliqvid ad ſublevandã neceſſitatem communem decerpatur.

XLVIII. Vidimus Eccleſiam ejusq; miniſtros, qvi Clerici communiter dici ſolent, ſub qvo nomine etiam miniſtros inferiorum graduum comprehenſos volo, etiam cuſtodes. Vid. Franc. Florens *ad rubr. X. de vit. & honeſt. Cler.* Sed & magiſtri atq; Rectores Scholarum, omnesq; illi, qvi erudiendæ juventuti operã ſuam impendunt, iisdem cum Clericis immunitatibus gaudent. Fuit enim hoc antiqvum planè Eccleſiæ inſtitutum, ut presbyter ſive parœciâlis Sacerdos adjunctum ſibi haberet Clericum, qvi in ſacris miniſteriis miniſtraret, & Scholas poſſet habere, ad qvas parœciani liberos ſuos erudiendos mitterent, atq; illæ Scholæ omnes, qvotqvot in ſingulis diœceſibus erant, ſub Epiſcoporum erant moderamine. Vid. id. Florens *ad c. 3. eod.* Dn. Conring. *de antiq. Acad. diſſert. 3.* Atq; hinc natum fuiſſe exiſtimo, qvod etiamnum Scholarum magiſtri & ludimoderatores omnes in Eccleſiaſticis judiciis ſuum habeant forum, nec alibi conveniri poſſint. Ut jam taceam, etiam officium eorum aliqvando miniſteriis Eccleſiaſticis addictum eſſe, dum diſcipulis ſuis canendi modum præſcribunt, qvem in publicis concionibus ſeqvantur, qvemq; toti Univerſitati præire deinceps cum magiſtro ſuo poſſint.

XLIX. Cæterùm, qvia immunitates Eccleſiis & Clericis à Principibus conceſſas in maximos abuſus & irreparabile ſæpè Reip. damnum converterunt Pontificii, dum qvotidiè alia atq; alia ſibi compararunt latifundia, ex qvibus deinde fiſcales tributorum penſitationes ſolvere recuſárunt, atq; hinc metuendum fuit, ne pleraq; omnia tandem prædia in Eccleſiaſticorum manus venirent, & nemo amplius eſſet, qvi onera ſuſtineret publica; prudenter aliqvando Galli, Britanni & Veneti, ne prædia & bona immobilia in Eccleſiam amplius aut viros Eccleſiaſticos qvocunq; titulo transferrentur prohibuérunt. Vid. Bodin. *de Rep. lib. 5. cap. 2.* eodem ſcil. jure, qvo Valentinianus Senior Monachis & Clericis ex mulieris alicujus bonis aut donatione aut ultimâ voluntate qvidqvam acqvirere prohibuit *l. 20. Cod. Theodoſ. de Epiſcop.* qvove Theodoſius Magnus Eccleſiæ ex ultimâ Diaconiſſæ voluntate capiendi jus ademit *l. 27. eod.* & ibi Jacobus Gothofredus. Add. Gvil. Forner. *ſelect. lib. 1. cap. 28.* Poterit etiam Princeps facere, ut omnia in univerſum prædia ſint tribu-

butaria. Sic enim cum onere ſuo tranſibunt in Eccleſiam. Thom. Sanchez *Conſil. mor. lib. 2. cap. 4. dub. 57. n. 5.* Anton. Perez *Cod. de indict. num. 23.*

L. Et hæc qvidem de immunitate Eccleſiaſticâ prolixiùs exponere oportuit, qvippe qvæ multis jam ſeculis veluti μορμολύκειον aliqvod principibus objecta fuit. Videri de illâ ulterius poterit Reusnerus *lib. 1. conſil. 2.* Pergimus nunc ad perſonas ſeculares, ſive Laicas, uti communiter dici ſolent, inter qvas primi ſunt illi, qvi ſummum tenent in qvâvis Rep. imperium. Et horum palatium jure merito liberum & immune ab omnibus oneribus eſſe debet, vel eo ſaltem nomine, qvod ab illis communis omnium ſubditorum ſalus procuretur & conſervetur. Si qva verò prædia alia privato jure poſſideat princeps, præſertim talia, qvæ tributaria ſemper fuerunt, ipſe qvidem, ut onera eorum ferat, cogi non poteſt; ut tamen ſubeat ſponte, ex rectæ rationis dictamine edoceri poteſt. Et ſic à collatione glebalis auri, alteriusq; tributi ne domum qvidem ſuam h. e. rem privatam, immunem eſſe voluit Honorius Imp. *in l. 11. C. Theod. de Senator.* Sic etiam Arcadius & Honorius rem privatam ſuam levandorum provincialium causâ canonicas neceſſitates ſuſtinere voluêrunt, *l. 2. C. de privileg. dom. Aug.* Qvo etiam pertinent *l. 4. & 8. C. de exactor. tribut.* Ut verò etiam perſonalia munera ſubire debeat princeps, conditio ejus non patitur, neq; qvisqvam tàm abſurdus erit, qvi adſerere id velit.

LI. Proximi à Principe ſunt Imperii proceres & conſiliarii, qvibus qvidem immunitas aliqva invidenda non eſt, ſed ut patrimonialia eorum bona à collectarum onere libera ſint, cæteri concives ſi onerati fuerint, æqvitas non patitur. Lege eos ab omni indictionis onere ſeu civilium ſeu militarium judicum olim prorſus immunes fuiſſe, patet ex *l. 11. C. de Adſeſſor.* Sed iſtiusmodi leges, uti ad ſtatum Reip. pertinent, ita aliis temporibꝰ pro ratione circumſtantiarum mutari poſſunt. Qvod etiam de Senatoribus aſſerendum eſt, qvi & ipſi ex legibus ſuas olim habuerunt immunitates, uti conſtat ex *l. 4. l. 5. l. 14. C. de dignitat. lib. XII.* Sed præterqvam, qvod textus allegati de Senatoribus Urbis Romæ tantùm intelligendi ſint, haud obſcurè innuit Juſtinianus *in l. 66. Cod. de Decur. lib. X.* leges tales mutationi & refixioni obnoxias eſſe. Qvapropter cùm ad Prin-

cipem

eſpem ſpectet largitio immunitatum, in ipſius arbitrio erit definire, qvousq; illæ competere debeant, ne civibus oneri ſint. Et ſatius tùm erit, ſalarium augere, qvàm integrum ordinem muneribus patrimonialibus eximere, atq; invidiæ reliqvorum exponere.

LII. Similis eſt ratio Profeſſorum in Academiis, qvi itidem ex legibus ſuas habent immunitates. Nec tamen eas univerſi & omnes acceperunt ſimul, ſed alii poſt alios. Primi fuerunt Medici, qvibus immunitatem munerum conceſſit Auguſtus Imp. poſtqvàm præter omnium expectationem ab Antonio Muſa priſtinæ ſanitati reſtitutus fuiſſet, referente Dione. Poſtea ab Antonino Pio etiam Philoſophi, Rhetores & Grammatici immunes facti ſunt, non promiſcuè tamen omnes, ſed intra certum numerum, uti id refert Modeſtinus *in l. 6. ff. de excuſat. tut.* JCti ſeriùs immunitatem impetrârunt, & vel Conſtantini Magni primùm conſtitutione, *in l. 6. C. de Profeſſor. & Med. lib. X.* de qvâ tamen videri poteſt Dn. Tabor *de metat. ſect. 2. cap. 2. art. 2. n. 3.* vel Valentiniani illâ, qvâ poſt viginti annos, ad vicariam dignitatem admiſſi ſunt, *l. un. C. de Profeſſ. qvi in Urb. Conſtant.* vel demum Juſtiniani ævo & ex Triboniani favore; uti autumat Dn. Conring. *de antiqv. Acad. diſſ. 4.* Sed enim tùm temporis nondum Academiæ in talem formam, qvâ hodiè conſpicuæ ſunt, coiverant, & ſine dubio immunitates & privilegia poſteris temporibus data fuerunt multa illuſtriora.

LIII. Immunitatem à muneribus perſonalibus Profeſſoribus nemo, opinor, invidebit. Sed ad res qvoq; eorum immunitatem extendi voluit Conſtantinus *d. l. 6.* qvæ primùm non competiit, *arg. l. 8. §. 4. & l. 10. §. 2. ff. de vacat. & excuſ. mun.* Vid. Anton Perez. *ad tit. Cod. de Profeſſ. & Med. n. 2.* Qvin de Philoſophis apertè reſpondit Divus Pius in *l. 6. §. 7. ff. de excuſat. tut. Exiſtimo, qvoniam qvi divitiis ſuperabundant, voluntariè tribuent pecuniam in utilitates patriæ, ſi autem propriè loqvantur de ſubſtantiâ* (rectiùs : *Si attenti nimis fuerint in re familiari*, εἰ δὲ ἀκριβολόγοιντο περὶ τὰς οὐσίας vid. Jacob. Gothofred. *ad l. 3. Cod. Theodoſ. de medic. & Profeſſ.*) *inde jam manifeſti fient nō philoſophantes.* Cùm qvo conſentit reſponſum Diocletiani, *l. 6. C. de mun. patr.* Sed & ipſa illa, qvæ à Conſtantino *d. l.* conceſſa fuit, immunitas cum qvâdam reſtrictione accipienda erit, ut capitatio qvidem remiſſa intelligatur, non autem jugatio. Nam patrimonio

moniorum munera, præſertim ordinaria, non temerè cuiqvam remiſſa fuerunt, ne Pontifici qvidem, *l. ult. §. 24. ff. de mun. & honor.* Fr. Balduin. *Conſtantin. p. m. 148.* P. Heig. *part. 1. q. 17. n. 21.*

LIV. Dum ita variatum fuit ab imperatoribus circa immunitates Profeſſorum, facile inde colligere licet, leges iſtas non potuiſſe eſſe perpetuas, nec adhuc eſſe, ſed pleraſq; ex Reip. ſtatu ſuas accipere tùm extenſiones tùm limitationes. Ipſi Principes qvandoq; infenſiores aut minùs benigni ſaltem ſunt literis & literatis, qvi proinde immunitates ab Anteceſſoribus donatas revocare prorſus aut conciſiores reddere conſvevêrunt. Commodus Imp. cùm à Philiſco Sophiſtâ imploraretur, ut immunitatem ſibi ex throno Athenienſi competentem conſervaret, neq; ipſum immunem eſſe reſpondit, neq; aliū qvempiam docentium: Neutiqvam enim propter breves ac qvasdam miſeras oratiunculas, civitates muniis publicis fungentibus à ſe privandas, referente Philoſtrato *lib. 2.* Atq; hæc qvidem ejus ſententia non videtur omninò injuſta, ſi ponas, docentes illos talia habuiſſe bona, qvæ muniis publicis affecta fuerunt.

LV. Ego ſic ſentio, & ſine omni affectu, erudiendæ juventutis rationem maximum mereri favorem, & docentes propter ſedulam & aſſiduam curam, qvam profeſſionibus ſuis debent, dignos eſſe, ut immunitate gaudeant, aut publicis tributis, qvantum fieri poteſt, ſubducantur. Qvod ſi igitur ſalaria habuerint ad alendam familiam ſufficientia, & habitationes inſuper à Principe conceſſas atq; ab omni tributo immunes, nego tùm, patrimonialia eorum bona, qvæ aliunde eis obveniunt, libera eſſe debere, nec differre tùm puto eos à Clericis, qvos & ipſos hoc caſu ad communia onera teneri dixi ſupra. Et ratio eſt in promptu, qvia propter profeſſionem eis jam ſatis proſpectum eſt. Atq; hinc puto, ſicubi profeſſor ædes oppidanas ſibi comparaverit, easq; inhabitare malit, qvam ædes ſibi ut Profeſſori aſſignatas, non poſſe eum immunitatem ædibus Profeſſoriis competentem ædibus ſuis communicare, imò ne qvidem à metatis eas liberas facere. Neq; obſtare hîc poſſunt textûs in *l. 6. & l. 11. C. de profeſſor. & med.* qvia in illis non agitur de ædibus aliis, qvas poſſident Profeſſores, præter eas, qvas ipſi inhabitant, ſed qvæſtio eſt ſolùm de eo, utrum docentes æqvè in provinciis atqve Romæ ædes à metatis immunes habere debeant? atq; id affirmatur. Qvod verò in *l. 9. ff. de vacat. &*

excuſ;

excuſ. mun. dicitur, eos qvi Romæ profitentur, perinde in patriâ ſuâ excuſari muneribus oportere, ac ſi in patriâ ſuâ profiterentur, id ſpecialem habet & planè ſingularem rationem, qvam exponit Modeſtinus *in l. 6. §. 11. de excuſat.* Nec ergò qvod de Romanis Profeſſoribus dicitur, ad alios extra Romam docentes extendi debet. Et hactenus qvidem de caſu, qvo ſalaria integra & ſufficienta Profeſſoribus ſine detractione exſolvuntur, qvove habitationes eis commodæ & ab omnibus oneribus liberæ aſſignantur.

LVI. Qvod ſi verò vel habitationes tales non accipiunt, & ipſimet domicilia ſibi comparare coguntur vel etiam ſalaria integra non conſeqvuntur, iniqvum erit tùm, ſi nullâ prorſus immunitate donentur. Dixi *exercitat. XIII. qvæ eſt de jure commerciorum num. 19.* vitio non vertendum eſſe Profeſſoribus, ſicubi ſalariis deficientibus coqvendæ & vendendæ cereviſiæ operam dent. Sed profectò nec honorifica ea eſt functio Profeſſoribus nec lucroſa, & proinde invidendum eis non eſt, ſi â tributis cereviſiariis immunes eſſe jubeantur, ut hâc ratione tùm ſalariorum defectus utcunq; ſuppleri, tùm ipſi qvodammodo â plebe, cujus ferè propria eſt iſta negociatio, diſterminari qveant. Et hæc tamen immunitas, qvantulacunq; eſt, fratribus ſubroſtranis atræ loliginis ſuccum atqve bilem ita plerumqve commovet, ut non attendentes, qvanta ſibi ex Academiis percipere liceat emolumenta, Profeſſores omnes fame perire malint, qvàm ut præcipuum hîc aliqvid eis conceſſum eſſe cupiant.

LVII. Qvæ de Profeſſoribus hactenus dixi, ad omnes omnium Facultatum Doctores extendi debent. Doctores, inqvam, hoc eſt, eos qvi docent, & in bonis literis juventutem publicâ autoritate erudiunt. Per conſeqvens illis talis immunitas non competit, qvi nomen tantùm gerunt & titulum, cùm non dignitati collata ea ſit immunitas, ſed muneri docendi. Diſertè enim hanc rationem reddit Conſtantinus Imp. *in l. 3. Cod. Theodoſ. de Med. & Prof.* ideò ſcil. ab omni functione & ab omnibus muneribus publicis vacationem ſe Profeſſoribus largiri, qvo facilius liberalibus ſtudiis & memoratis artibus multos inſtituant. Sed qvid dicemus de Advocatis? qvos maximo honore dignos arbitrati fuérunt Imperatores, qvod vitâ & eloqventiâ Reip. & privatorum commodis deſerviant. Vid. Novell. Theodoſii *de poſtuland. ſub tit. 34.* Atqve hinc jam olim illi & one-

rum immunitate & ampliſſimis aliis privilegiis donati fuerunt, uti patet ex *l. 5. l. 6. l. 16. l. 17. C. de Advoc. div. judicior.* Verumenimverò loqvuntur illi textûs omnes de Advocatis ordinariis, qvi ſub certo numero continebantur, & prævio examine in ordinem recipiebantur, uti patet ex *l. 8. & 11. C. eod.* Atq; hinc concludere poſſumus, non promiſcuè omnibus in foro cauſam orantibus, ſed ſelectis qvibusdam, iisqve integritate vitæ & famæ maximè conſpicuis, immunitates concedendas eſſe. Hi enim demum verè Advocati dicendi ſunt, inter qvos numerari nullatenus poſſunt illi, apud qvos libertatem temeritas, conſtantiam audacia præceps, eloqventiam inanis qvædam imitatur fluentia loqvendi, uti eos perſtringit Ammianus Marcellinus, qviqve nihil poſſunt aliud, qvam malam cauſam in infinitum trahere & ſuſpendere. Nec verò illi etiam Advocati, qvos verè tales dixi, ab omnibus omninò oneribus liberi fuiſſe videntur. Nullibi enim immunitas ab his oneribus, qvæ poſſeſſionibus vel patrimonio indicuntur conceſſa legitur, â qvibus nulla alias privilegia præſtant vacationem *l. 10. ff. de vacat. & excuſ. mun.* Et propterea melior in his talibus conditio Advocatorum eſſe neqvit, qvam vel Profeſſorum, vel Clericorum. Conf. Alfonſ. Modit. *ad §. prudentum reſponſa. Inſt. de J. N. G. & C. dub. 2.*

LVIII. Ab Advocatis tranſeo ad milites, in hoc tantũ ab illis differentes qvod aliis pugnandi inſtrumẽtis utantur; cùm cæteroqvin etiã Patroni cauſarũ militent, dum glorioſæ vocis confiſi munimine laborantiũ ſpem, vitam & poſteros defendunt. *l. 14. C. de Adv. div. judicior.* Atq; hinc utrosqve & milites & Advocatos iisdem privilegiis & immunitatibus dignos eſſe, dicit Anton Perez *d. tit. n. 5.* qvod tamen rectè negat Georg. Acac. Enenkel *de privil. lib. 2. c. 4. n. 43.* Sed in immunitatibus pares eſſe videntur. Ab his enim, qvæ perſonæ injunguntur, muneribus etiam milites excuſari, nemo eſt, qvi dubitat. Intelligo autem munera civilia, de qvibus ſcil. agitur *in tit. ff. de mun. & de vacat. mun.* cum alia ſint munera perſonalia militaria, â qvibus miles ſine manifeſtâ contradictione immunis eſſe neqvit. Et à muneribus patrimoniorum miles vacationem nullam habet, *l. ult. §. 24. ff. de muner. l. 11. ff. de vacat. mun.* nec veteranus qvidem *l. 2. §. 1. & l. 4 ff. de veteran. l. 7 ff. de vacat. mun. l. ult. §. 23. ff. de mun.* Et proinde, qvod dicitur *in l. 3. §. 1. ff. de mun.* his, qvi caſtris operam per

mili-

militiam dant, nullum municipale munus injungi poſſe; non ſimpliciter & generaliter de omni munere etiam patrimoniali, ſed perſonali tantùm intelligendum eſt. Ita etiam per onus municipale, qvod curialis militiæ nomen profeſſus defugere intendit *l. 4. §. 3. ff. eod* non onus patrimoniale intelligitur, ſed onera decurionibus incumbentia, qvalia recenſet Franciſcus de Amaya *ad tit. Cod. de decur. num. 17. ſeq.* Barn. Briſſon. *ſelect. antiq. l. 4. cap. 13.*

LIX. Poſtremò lege immunes fuérunt etiam illi, qvi numeroſâ prole Remp. Romanam auxerant, in præmium ſcil. qvod imperium hominum adjectione ampliaverint, uti loqvitur Divus Hadrianus *l. 7. §. 3. ff. de bon. damnat.* Immunitas tamen iſta vacationem tantum præſtabat â muneribus perſonalibus. A patrimonialibus enim nullus liberorum numerus excuſabat, *l. 2. §. 1. l. 11. ff. de vacat. mun. l. 6. §. 4. ff. de muner. l. 5. C. de mun. patrim.* In perſonalibus etiam non ubiq; idem numerus obſervabatur, qvod patet ex *l. 5. §. 2. ff. de jur. immun. & l. 24. C. de decurion.* qvi textûs adverſis inter ſe frontibus pugnare nonnullis videntur, dum ille ſedecim, hic verò duodecim tantùm liberorum numerum reqvirat. Sed rectè obſervat Jacobus Gothofredus *ad l. 55. Cod. Theod. eod.* nihil inter ſe eos commune habere. Agi enim *in d. l. 5.* de muneribus qvæ municipibus qvibuscunq; injungebantur, etiam non Decurionibus, *in l. 24.* autem de immunitate â Curiali fortunâ nexuqve. Ubi oſtendit porrò, malè applicari textûs illos ad immunitatem ab oneribus patrimonialibus in præmium πολυπαιδίας. Alii dicunt, non præcisè reqviri *in d. l. 5. §. 2.* ſedecim liberorum numerum, ſed ibi tantùm dici, qvod ille numerus moverit Helvium Pertinacem, ut excuſationem munerum tali patri daret, cùm ita â ſupplicante propoſitus eſſet, Ægid. Hortenſ. & eum ſecutus Georg Franzk. *ad pr. Inſt. de excuſ. tut.* Alias conciliationes refert Bachov. *ad Treutl. vol. 2. diſp. 9. th. 2. lit. A. in fin.* Add. Andr. Fachineus *lib. 3. controv. cap. 49.* Hodiè propter numerum liberorum apud nos vacationem aliqvam conceſſam fuiſſe

munitatem acceperunt. Sed qvod ita lege communi negatum eſt, non videtur prohibitum eſſe principi, qvo minùs aliqvem ab ejusmodi muneribus per privilegium conceſſum eximat. Principale beneficium id vocat Hermogenianus in *l. 11. ff. eod.* Et hæc eſt ſecunda ſpecies exemptorum, eorum ſcil: qvi per privilegium tales ſunt. Atq; iſti qvandoq; â patrimonialibus tantùm, qvandoq; â perſonalibus tantùm, qvandoq; ab utrisq; liberi eſſe jubentur prout vel laxius vel adſtrictius fuerit privilegium. Sed hîc notandum *primò*, Principe rariſſimè iſtiusmodi privilegia concedere debere. Sunt enim odioſa, & qvandoq; haud levia inter ſubditos excitare ſolent diſſidia, qvibus ſopiendis & tollendis maxima ſæpe numero ſubeunda ſunt pericula. Caſp. Klock *de contribut. cap. 16. ſect. 1. num. 4. ſeq. & 45. ſeq.* Qvin & ſi viderit princeps, privilegia â ſe conceſſa Reip. damnoſa eſſe, revocare ea debet, exemplo Conſtantini *in l. 19. C. de Decur.*

LXI. *Secundo*, non debere vergere ejusmodi privilegia in perniciem & damnum aliorum, cùm privilegia omnia conceſſa intelligantur, ſalvo jure tertii; neq; qvod Princeps alicui conceſſit, trahi debet ad cœterorum injuriam. Anton. Fab. *Cod. lib. 9. tit. 29. def. 6. n. 2.* Hinc adeò conſeqvens eſt, ut qvoties immunitas à collectis conceditur, portio ita vacans ab ipſo concedente ſuppleri & ſolvi debeat, nec augeri propterea qveant portiones reliqvorum. Thom. Manl. *de bom ag. tit. 9. n. 79.* Carol. Tap. *ad rubr. de conſtit. Pp. cap. 4. n. 31.* Atq; ſic portio privilegiati in concedentis Principis, non autem univerſitatis detrimentum imputari debet. Carpzov. *lib. 4. reſponſ. 75. n. 23.* Nec diſtingvo hîc inter inferiorem & ſupremum Principem, uti facit Anton. Perez. *Cod. de annon. & trib. n. 32.* Capella Tholoſana *deciſ. 349. n. 7.* & Nic. Boër. *deciſ. 213. n. 4.* qvia nec ſupremus qvidem Princeps qvantuscunq; fuerit ſubditis ſuis extra caſum neceſſitatis damnum inferre debet. Add. Joh. Bapt. Coſtà *de ration. rat. qvæſt. 146.* Alfonſ. Modit. *ad §. plebiſcitum Inſt. de I. N. G. & C. dub 18. & 19.*

LXII. *Tertiò*, privilegia talia ſtrictè eſſe explicanda *l. 13. ff. de muner. l. 1. ff. de jur. immun.* Nec plus operari debent verba, qvam ipſa ſonant. Cardin. Seraphin. *deciſ. 605. n. 2. & 827. n. 1.* Extendi igitur non poſſunt de perſonâ ad perſonam aut de causâ ad cauſam. Vid. Georg. Acac. Enenkel *de privileg. lib. 2. cap. 4.* Nec tamen ideò captanda ſunt verba, ut minus comprehendere dicantur, qvàm concedens voluit. Qvâ ratione rectè ſtatuit Petrus Salazar *de uſ. & conſuetud.*

ſvetud. cap. 1. num. 110. immunitatem â tributis Petro & domui ejus conceſſam ita accipiendam eſſe, ut domus non materiales tantum denotet ædes, qvod exactori viſum fuerat, ſed totam ejus familiam, & univerſum patrimonium. Et hæc breviter de privilegiis.

LXIII. Sunt verò etiam ex conſvetudine aliqvæ introductæ immunitates, qvæ leges & privilegia imitatur, ut adeò parum diſcriminis ſit, ſive ex conſvetudine qvis immunis dicatur, ſive propter legem aut privilegium. Sicut itaq; conſvetudo potens & efficax eſt ad illigandum qvempiam contributionum oneri; ſic etiam conſvetudo contraria non contribuendi operatur liberationem. Caſp. Klock *de contribut. cap. 16. ſect. 2. n. 3.* Uti verò unicuiq; civitati ſuæ ſunt conſvetudines: ita impoſſibile eſt, ſingulatim eas vel examinare vel recenſere ſaltem. Addiſcere eas licebit unicuiq; tùm, qvando ſe municipem fecerit, & civitati certæ ſe addixerit.

LXIV. Ita verò plerumq; obſervatur, ut in civitatibus curiales ſive Decuriones aut Senatores, uti communiter dici conſvevérunt, ab oneribus qvibusdam immunes habeantur. Nec dicere poteris, immunitatem talem ex lege eſſe aut conſtitutionibus Principum, qvæ in jure Cæſareo inveniuntur. Nec enim, qvod ibi de Senatoribus dicitur, de aliis, qvam Senatoribus Urbis Romæ, accipi debet; Sed & Curiales, qvorum freqvens in jure noſtro mentio ſit, qvorumve onera multò plura erant, qvàm privilegia, noſtris vix æqviparari poſſunt Senatoribus, niſi qvod de publicis ſuæ univerſitatis negociis utriq; deliberationes inſtituere & ſuffragia dare conſvevérunt. Qvia verò illi, qvi conſilium publicum conſtituunt, qvive curam ſalutis publicæ habent, inextricabiles ſæpè rerum neceſſitates experiuntur, & inevitabilia patiuntur faſtidia, æqvum eſt, ut viciſſim aliqvâ immunitate donentur, & â civibus reliqvis, qvorum pro ſalute conſilia ineunt, ſubleventur. Non mala igitur nec irrationabilis eſt illa conſvetudo, qvæ hodiernis cujusq; civitatis Senatoribus immunitatem tribuit, & ab oneribus, ſi non omnibus, ſaltem aliqvibus eximit.

ſed perinde illi ut alii onera patrimonialia ferre tenentur. Moribus tamen & conſvetudine aliqvando ſervatur contrariũ, de qvo atteſtatur Caſp. Klock *de contribut. cap. 14. ſect. 1. n. 47. ſeqq.* Qvam conſvetudinem etſi perſtringat & ut juri adverſam rejiciat Ægidius Thomatus *de collect. §. exactis num. 21. ſeq.* qvia tamen conſvetudo jus facit *§. 9. Inſt. de J. N. G. & C.* & juri jam conſtituto derogat *§ 9. eod.* & pro lege obſervatur *l. 32. l. 33. ff. de LL. l. ult. C. qvæ ſit long. conſvet.* nihil impedit, etiam immunitatem conſvetudine introduci.

LXVI. Feudalium verò bonorum hæc eſt natura, ut ex illis ſervitia tantùm debeantur, collectæ nullæ. Nec n. plura onera ferre tenetur vaſallus, qvàm ab initio in contractu feudali conventum fuerit. Cui accedit, qvod vaſallus qva talis, non ſit ſubditus. At ſubditis tantùm imperari poſſe tributa diximus ſupra. Et qvanqvã bona feudalia in territorio Principis indicentis ſita ſint, partemq; ejus faciant, & propterea ipſe qvoq; Vaſallus pro ſubdito habeatur; natura tamen feudalis, & contractus ab initio â Seniore & Vaſallo initus nõ patiuntur, ut præter ſervitia feudalia mutuo conſenſu firmata alia nova onera vaſallo invito imponantur. Vid. H. Roſenthal *de feud. cap. 5. concluſ. 78.* Petr. Heig. *part. 1. q. 18.* Cenſetur etiam Dominus, qvi ſervitia impoſuit, inter ea & beneficium conceſſum juſtam obſervaſſe proportionem, ut nimium videri qveat, ſiqvid porrò exigatur. Et qvanqvam ſint, qvi vaſallos qvatuor caſibus ad collectas faciendas urgeri poſſe contendunt, illos tamen caſûs nec receptos eſſe, nec, ſi alicubi recepti ſint, alibi jus facere, reſpondet Antonius Perez *Cod. de indict. n. 20.* Qvatuor iſtos caſûs recenſet, & in Galliâ ad eos qvosvis ſubditos teneri refert Joh. Paponius *lib. 13. Arreſt. tit. 3.*

LXVII. Deniq; etiam præſcriptione acqviritur â tributis immunitas, circa qvem tamen articulũ Doctores maximè dubii exiſtunt propter *l. 6. C. de præſcript. 30. vel 40. annor.* ubi concludit Imp. Anaſtaſius, publicis collationibus nullam cujuscunq; temporis præſcriptionem oppoſitam admitti debere. Sed qvia in *l. 7. Cod. de fund. rei privat.* Imperatores admittunt auxilium vetuſtatis & ejus exceptionẽ, inde conficit Dn. Tabor *de metat. part. 3. ſect. 2. c. 1. n. 11.* ad præſcriptionem talis immunitatis neceſſarium eſſe tempus immemoriale, ſive hominum memoriam excedens, neq; ſufficere qvadragenariam præſcriptionem, niſi cauſa aliqva præceſſerit, ex qvâ ſuperioris conſenſ9 poſſit edoceri. Et hanc ſententiam tenet etiam Chriſtoph. Wintzler.

de

de collect. obſ.18. Nec adverſa ea eſt conſtitutionibus Imperii, qvippe qvæ præſcriptionem immemorialé admittunt, uti videre licet in receſſu Imp. de ann. 1548. §. Wenn auch ꝛc Conf. Caſp. Manz. *qvæſt. 49.*

LXVIII. Qvalitercunq; verò aut qvantæcunq; comparentur immunitates, obſervandum tamen eſt *primò*, difficile eſſe, ſine peccato immunitatem affectare, ſi præſertim onus ad reliqvos devolvatur. Solvuntur ideò collectæ, ut ſal9 publica conſervetur, qvâ qvia omnes ejusdem civitatis cives fruuntur, æqvum eſt ab omnibus etiam ſolvi collectas. Niſi ergò volentes in ſe ſuſcipere velint onus reliqvi cives, multâ cum iniqvitate conjuncta erit talis immunitas. Fernand. Vasq. *l. 1. illuſtr. controverſ. cap. 25. n. 16.* Qvod ſi verò nullum ad concives exuberat onus, excuſatius qvidem peccat, qvi immunitatem qværit; ſed peccat tamen, qvia juvari ſe ab aliis cupit, ipſe verò juvare alios recuſat, qvod & charitati & juſtitiæ adverſum eſt. Poterit tamen viciſſim aliqvorum opera tanta eſſe in Remp. aut tàm venerabile eorum miniſterium, ut iniqvè agant concives, ſi illis immunitatem concedere nolint.

LXIX. *Secundò* ad amiſſionem privilegii aut immunitatis ſufficere unicum actum directò ei contrarium, And. Gail. *2. obſ. 60. n. 10.* Unde ſi qvis ſciat, ſe deſcriptum in communi æſtimo, & intra decem dies non appellet, omninò ſuo privilegio renunciaſſe & collectis ſe ſubjeciſſe cenſetur, *l. 4. & 7. C. de appellat. l. 1. §. 2. ff. qvand. appell. ſit.* Ant. Gabriel. *comm. concluſ. l. 6. de jur. imm. concluſ. 1.* Carol. Tapia *ad l. fin. ff. de conſtit. Pp. cap. 2. part. 2. n. 3.* Herman. Vultej. *in Conſil. Marpurgenſ. vol. 3. conſ. 19. n. 45.* Nam ſi cui privilegium datum fuerit ad aliqvid non faciendum vel non dandum, tunc etiam per unicam contraventionem privilegio renunciaſſe cenſetur privilegiatus, & per conſeqvens illud amiſiſſe. Klock. *de contrib. cap. 13. n. 51. ſeq.* dum tamen actus ille contrarius ſpontaneus fuerit & â lubente commiſſus. Si enim per vim aut manu militari coactus qvis fuerit ſolvere tributa, ſolutio illa privilegium non tollit, nec fraudi eſſe debet ſolventi. Tap.

Eccleſ. nec Pontifex *l. 18. §. 24. ff. de mun. & hon.* nec Clerici *c. 4. & 7. X. de immun. Eccleſ.* nec Princeps *l. 1. C. ut nem. lic. in empt. ſpec.* nec nobiles, nec Profeſſores, nec ulli alii qvantiscunq; privilegiis muniti, exempti ſunt, *l. 10. & 11. ff. de vacat. mun.* Conf. Receſſ. Imp. Spir. *de anno 1542.* §. Und nehmlich ꝛc. Receſſ. Imp. Auguſt. *de anno 1551.* §. Solche der Stände ꝛc. R. I. Auguſt. *de anno 1566.* §. Dieweil nun dieſe ꝛc. Thom. Sanchez. *Conſil. moral. lib. 2. c. 4. dub. 55. n. 35.* De nobilibus & Vaſallis in ſpecie Carpzov. *l. 4. reſponſ. 71.* Atq; ſic à contributionibus Turciis nemo eſt immunis, cujuscunq; ſtatûs & conditionis is fuerit. Mart. Mager. à Schönberg. *de advocat. arm. cap. 6. num. 52.* Neq; propterea immunes immunitatem aut privilegiati privilegium amittunt. Applicari enim hîc poteſt, qvod ait Paulus *in l. 162. ff. de R. I.* Qvæ propter neceſſitatem recepta ſunt, non debent in argumentum trahi.

LXXI. Unicum adhuc addendum eſt, anteqvam hinc abeamus. Diximus, non niſi ſubditos collectis onerari poſſe. Qvid ergò dicemus de forenſibus, illis ſcil. qvi bona vel mobilia vel immobilia in territorio collectas imponentis habent? Illi utiq; ſubditi nō ſunt, neq; bonorum poſſeſsio ſubditum facit, *arg. l. 17. §. 5. ff. ad municipal. l. 6. §. ult. ff. de mun.* Atqve hinc ſtatuunt nōnulli, forenſibus pro rebus ſive poſſesſionibus in territorio cenſitorum ſitis collectam imponi non poſſe. Ant. Grabriel. *comm. concluſ. l. 6. de jur. immun. concluſ. 2.* Andr. Gail. *lib. 2. obſ. 52. n. 13.* Mynſing. *cent. 5. obſ. 22.* Atq; horum ſententiæ favere videtur textus in *l. 4. C. de incolis* it. Receſſ. *de anno 1542.* §. Dieweil aber etliche ꝛc. & Receſſ. *de anno 1544.* §. Damit nun ſolcher ꝛc. Ex qvo inter Doctores ferè in proverbium abiit, collectam imponi perſonæ pro rebus & per conſeqvens, ſi perſona non ſit ſubdita ratione domicilii vel originis, collectam ei non poſſe imponi. Anton. Teſſaur. *deciſ. 149. n. 5.* Nic. Boër. *deciſ. 260. n. 11.* facitq; inter tributa & collectas Petrus Anton. de Petra *de poteſt. Princ. c. 4. p. 3. n. 16.* hanc differentiã, qvod tributa rebus, collectæ perſonis pro rebus imponantur.

LXXII. Nos qvod ab initio diximus, ἀκριβολογίαν iſtam parum attendimus, qvandoqvidem nihilominus definire nunc oporteat, utrum tributa in ſenſu hoc ſpecialiore exigere liceat à forenſibus? Plurimi ad conſvetudinem confugiunt, ſecundum qvam unusqvisq; collectam ſolvere teneatur illic loci, ubi res ſita eſt, pro qvâ tributũ penditur. Roland. à Valle *vol. 1. conſil. 32. n. 8.* Anton. Teſſaur. *d. l. n. 2. 3.* Andr. Gail. *lib. 2. obſ. 52. n. 17. 18.* Joh. Azor. *Inſtit. moral. part. 3. lib. 5.*

lib.5.cap.20. ut adeò conſvetudo exceptionem faciat à regulâ *ſ. antea* pro negativâ ſententiâ adductâ. Sed enim, uti negari neqvit, conſvetudinis magnam eſſe vim, uſusq; ille invaluit, ut rerum qvæ ſuſtinent onera potior ſit ratio, qvam perſonarum, qvæ ſolvunt: ita neceſſe eſt, ut nunc videamus, utrum in abſtracto, & ſepoſitâ omni conſvetudine excuſari poſſit tributum, qvod forenſium rebus indicitur.

LXXIII. Rationi juris id non repugnare patet ex eo, qvod munera qvædam poſſesſionibus jam olim indicta fuerint, qvæ munera poſſesſionum dicebantur, *l. 6. §. 5. l. 18. §. 25. ff. de muner. l. 10. ff. de vacat. mun.* Et hæc utiq; perſonis pro rebus indicta non fuerunt; ſic enim dominis indicenda fuiſſent, non poſſeſſoribus; Et his tamen, non illis, indicta fuiſſe, patet ex *d. l. 6.* Hodiè univerſa & ſingula totius civitatis aut provinciæ bona in certum indicē, qvem æſtimum & cataſtrum vocant, referuntur, atq; denominationem à Dominis accipiunt, adeò ut ad poſſeſſores hodiè reſpiciendum præcisè non ſit, ſed integrum ſit exactoribus in caſu fundi alienati, vel priſtinum dominum, qvamdiu ejus nomen ex æſtimo nondum expunctum fuerit, convenire, Franzk. *lib. 1. reſolut. 10.* Anton. Perez. *Cod. de annon. n. 41. & de indict. n. 39.* vel emptorem & poſſeſſorem novum, etiā propter collectas à venditore adhuc debitas. Roland. à Valle *conſil. 32. num. 12. 13.* Et ratio videtur eſſe iſta, qvia non tàm perſona, qvàm res tali onere affecta eſt Dn. Brunneman *ad l. 4. Cod. de incol.* Anton. Perez. *C. de annon. & trib. n. 19.* propter tacitam hypothecam, qvæ fiſco competit, *l. 1. C. in qvib. cauſ. pign.* Steph. Gratian. *diſcept. 272. n. 7.* Diſſ. Franc. Card. Mantica *lucubrat. Vatican. lib. 11. tit. 18. n. 16.*

LXXIV. Qvod igitur canonicas præſtationes & ordinarias collectas attinet, dubium mihi non eſt, à forenſibus eas exigi poſſe. Indicuntur enim iſtæ plerumq; eūm in finem, ut tranqvillitas & ſalus publica conſervetur, utq; bonis illis in pace frui cuiq; liceat. Sed in extraordinariis & repentinis indictionibꝰ aut collectis aliqva videtur conſtitui debere differentia. Aliqvæ enim tales ſunt, ex qvibus par commodum utrisq; & civibus & forenſibus qværitur, aut æqvale periculum ab utrisq; avertitur; aliqvæ vicisſim tales, ex qvibus nullum omninò forenſibus expectandum eſt commodum, & ex qvarum omisſione aut ſolutione denegatâ nullum eis metuendum eſt periculum, ſed utrumq; tale ad ſolos cives pertinet. Vid. Franzk. *lib. 1. reſolut. 10.* Dav. Mev. *part. 2. deciſ. 372.* Ant. Perez. *Cod. de indict. num. 22.* Phil. Knipſchild. *de civ. Imp. l. 2. c. 17. n. 55.* Caſp. Klock. *de contrib. cap. 13. n. 1. ſeqq.*

LXXV. Fac ergò nunc hoſtem aliqvem civitati exitium minari, niſi certam pecuniæ ſummam dederit, forenſem verò aliqvem ſolùm agros, nullas æ-

tione pro ratâ eum teneri, dubium non eſt. Conſimilis ratio eſt ejus, qvi, forenſis cùm ſit, nulla qvidem bona immobilia, ſed mobilia tamen, eaq; non exigui valoris penes ſe habet. Is ſi in oppido ab hoſtibus occupato fuerit, & pro redemptione bonorum ſive ad avertendam deprædationem pecuniæ ſumma imperetur, etiam forenſem tùm adnumerare partem ſuam debere exiſtimo.

LXXVI. Inde concludit Antonius Teſſaurus *dict. deciſ. 149. n. 11.* forenſem ad omnia onera teneri, & propter illa collectari poſſe, exceptis ſalariis Medici, Chirurgi, ludimagiſtri, Syndicorum, cuſtodum tempore peſtis, & impenſis horologii, campanarum, refectionis Eccleſiæ, lampadis & impenſis faciendis cauſa militiæ popularis, veſpillonis & ſimilibus aliis, qvæ ratione perſonarum tantùm imponuntur & concernentibus ſervitium perſonale. Et in additionibus ibidem refertur, in Senatu Pedemontano deciſum fuiſſe, teneri forenſem ad expenſas, qvæ fiunt tempore peſtis. Ego verò ſingulis iſtis ſimpliciter & indiſtinctè aſſentiri neqveo. Ecce enim, qvod de impenſis causâ militiæ popularis adductum eſt, omninò videtur tale eſſe, qvod non in civium tantùm ſed etiam forenſium commodum & utilitatem vergit. Niſi enim ſint, qvi agros ab hoſtium incurſibus & invaſionibus tutos reddant, uti illis neq; civibus neq; forenſibus licebit. Per conſeqvens, ut id liceat, impenſis in eam rem faciendis opus eſt. *Novell. 149. c. 2.* atq; hinc æqvum eſt, ut ſuam qvoq; partem addant forenſes. Pari modo ad ſalaria Medicorum, Chirurgorum &c. obligabitur forenſis, ſicubi illic loci, ubi conſtituta ſunt, familiam ſuam habeat, ut maximè ipſe domicilium alibi habuerit.

LXXVII. Illud obiter notandum, conſvetudinem ubiq; ferè locorum receptam eſſe, ut pro bonis immobilibus non alibi collectæ ſolvantur, qvam ubi cataſtrata ſeu deſcripta fuerint; adeoq; ſicubi qvis in diverſis provinciis bona ſita habeat, in ſingulis ille de ſingulis, nec de utrisq; in uno eodemq; loco, etſi ibi habitet, collectas ſolvere tenebitur. Dav. Mev. *d. part. 2. deciſ. 372. n.* 14. Gvid. Pap. *qvæſt. 87. num. 6.* Jac. Alemann. *in palæſtr. Conſult. 5. p. m. 204.* Anton. Perez. *Cod. de indict. n. 38.* Sic enim jus eſt, ut is qvi agrum in aliâ civitate habet, in eâ civitate profiteri debeat, in qvâ ager eſt; agri enim tributum in eam civitatem debet levare, in cujus territorio poſſidetur. *l. 4. §. 2. ff. de cenſ.* Ad verba, qvæ ex receſſibus Imperii ſupra allegata ſunt, rectè reſpondet Mevius *d. l.* accipienda ea eſſe de collectis Imperialibus den Reichsſteuern/qvod Imperii nihil interſit, ubiubi illæ ſolvantur, cum nihilominus in ærarium Imperii inferantur.

TANTUM.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE